

جابا خه‌لکی گوندی پیندرؤ

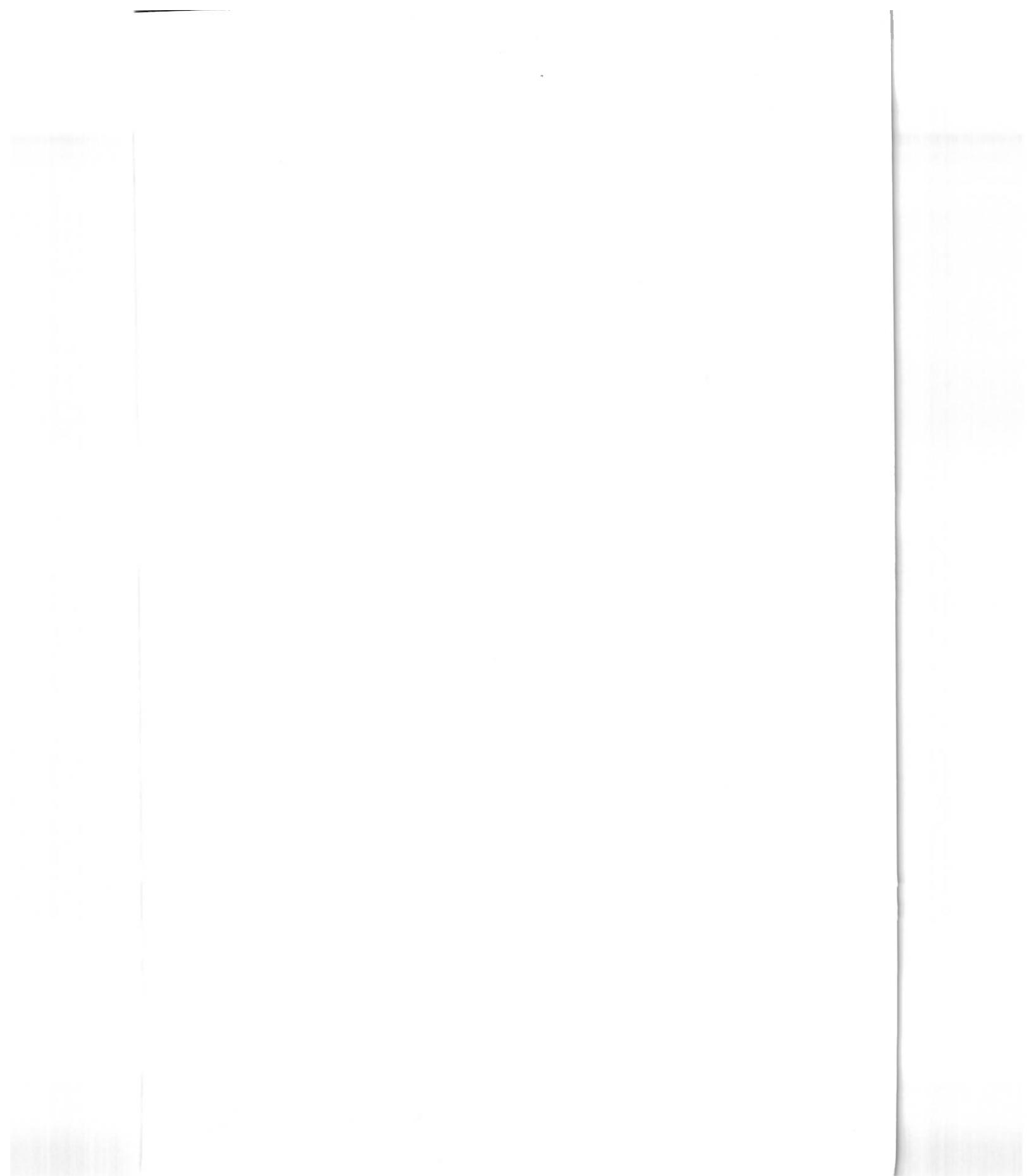
بۇ رېزدار مەلا مەدوح ئىدلىقى

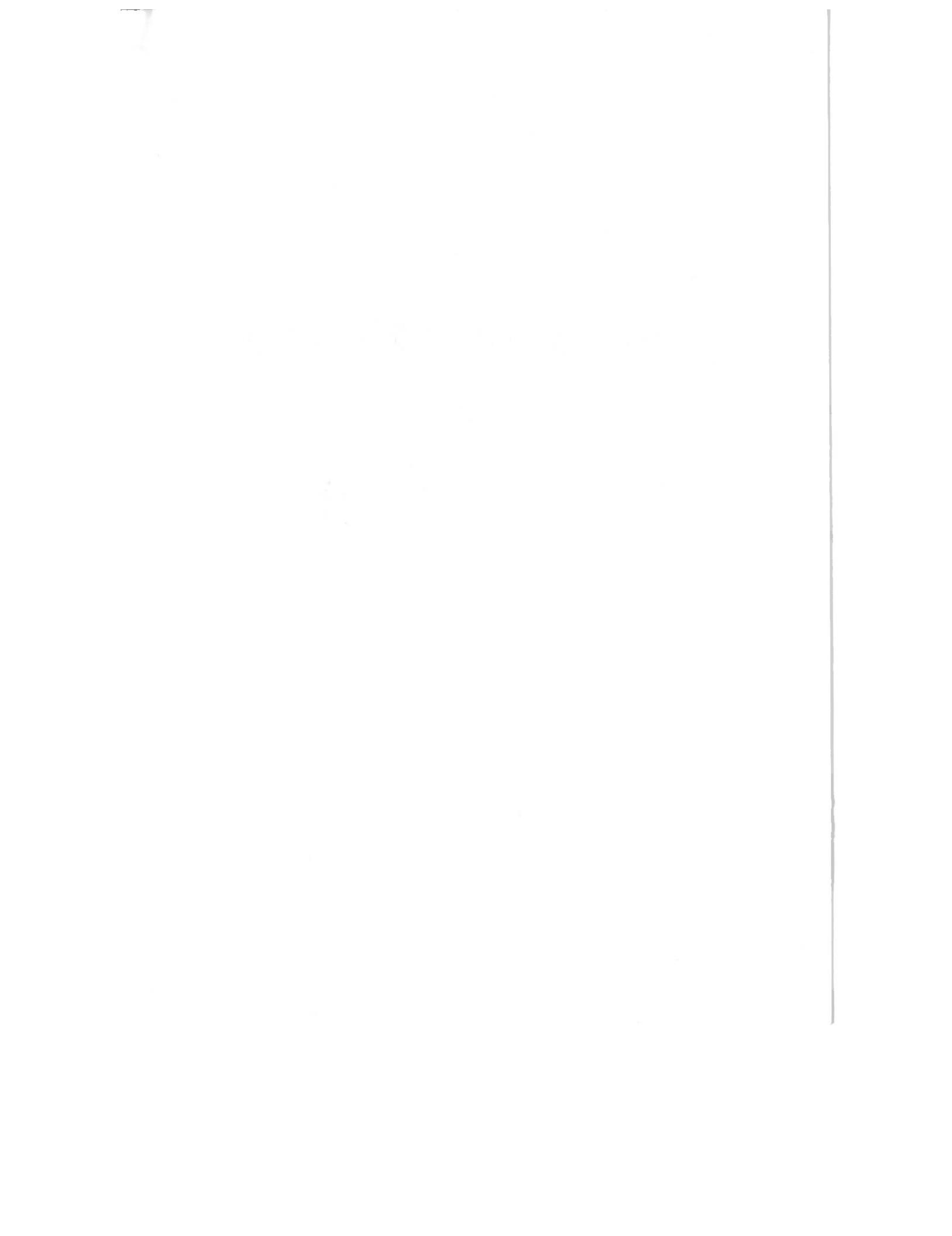
چاپا ئىكىن

۲۰۱۵

جابا خەلکى گوندى پىندىرۇ
بۇ
پىزدار مەلا مەمدوح ئىدىلى

جابا خەلکى گوندى پىندىرۇ
بۇ
پىزدار مەلا مەمدوح ئىدىلى

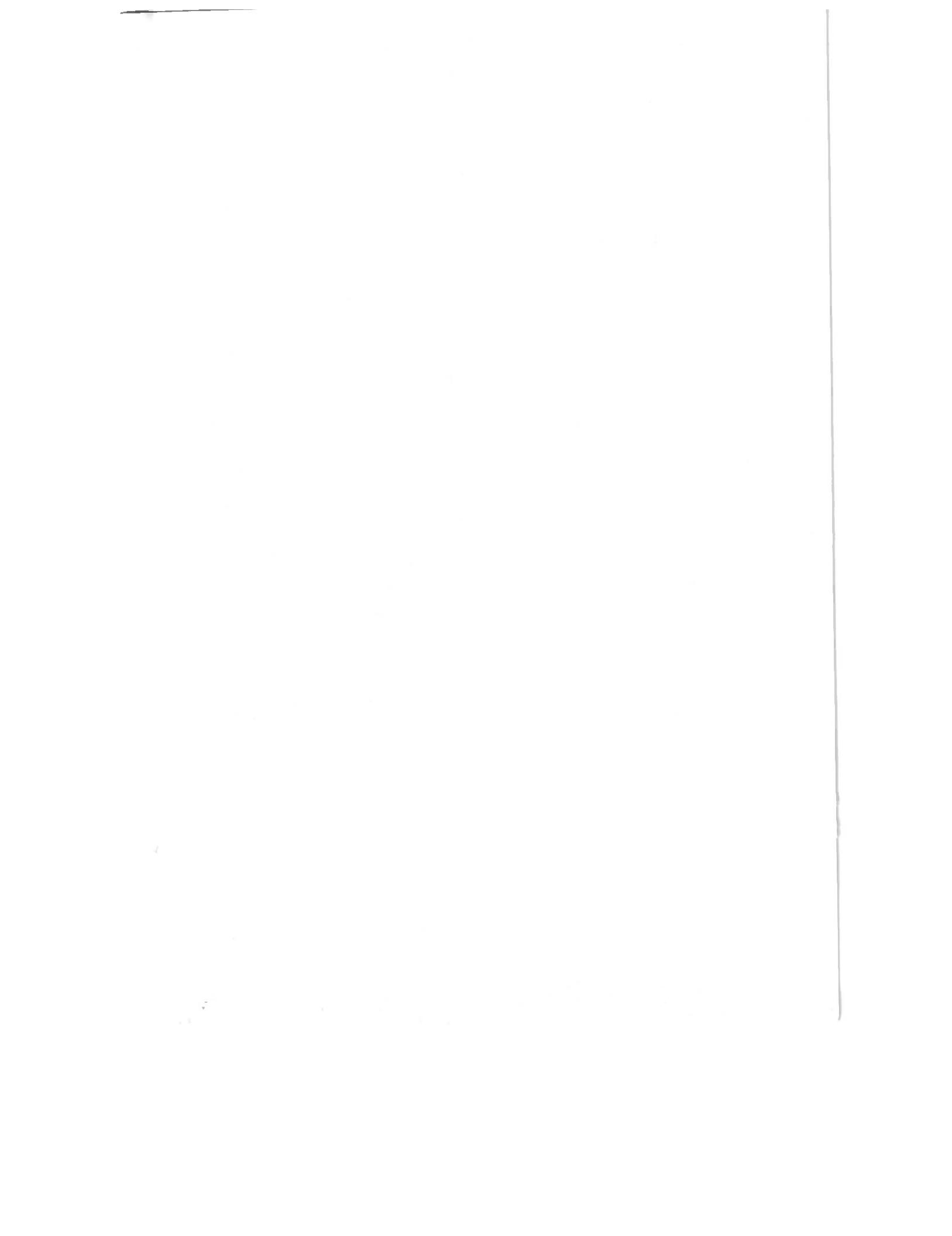
۲۰۱۵

ناسناما په رتوكى

- ناڭى پەرتۈوكى: جابا خەلکى گوندى پىئىدرق بۇ پىزدار مەلا مەمدوح ئىدىلى
- خشەسازىيىا ناڭەرۆكى و بەرگى: رىدار جەعفەر
- چاپا ئىكى: سالا ۲۰۱۵ ز
- تىراژ: (۱۰۰) دانە
- چاپخانە: پۇرەھەلات / ھەولىز
- ل پىچەبەريا گشتى يا كتىبخانىت گشتى ژمارا سپاردىنى (۶۰) بۇ سالا (۲۰۱۵) ئى پىن هاتىيەدان.

نافه‌رۆک

- ٧ چەند تىبىنى و پرسىارەكىت فەر و گرنگ:.....
- ٩ دەستېيىك:.....
- ٢١ تەودرى ئىكىن:.....
كورتىيەك لسەر گوندى پىندرق
- ٢٩ تەودرى دووئى:.....
كورتىيەك لسەر كىتىا مەلا مەمدوح ئىدلېي، بناشى
(بىرەوەرى و عەجائباتى زەمان).
- ٣٤ تەودرى سىلىقى:.....
خەلەتىيت مەلا مەمدوح دەدەرەقى گوندى پىندرقدا كرى
- ٤١ تەودرى چوارى:.....
جا با خەلکى گوندى پىندرق بۇ مەلا مەمدوح ئىدلېي و
راستىرنەقا خەلەتىيت وى
- ٦٧ تەودرى پىنچى:.....
واژقىيەت خەلکى گوندى پىندرق لسەر وان زانىارىيەت دەنى
پەرتۇوكىدا هاتىنە بەحسىرن
- ٨١ تەودرى شەشى:.....
چەند دىمەنەكىت گوندى پىندرق
- ١٠٣ پەيغا دىماھىكى:.....
- ١٠٤ زىدەر:.....

چەند تىيىنى و پرسىارەكىت فەر و گرنگ

بەرى ھەمى تىستەكى مە بىفەر زانى چەند تىيىنى و پرسىارەكىت فەر و گرنگ ئاراستەي رېزدار(مەلا مەمدوح ئىدلېي) و خەلکى گوندى ئىدلېي و ھەمى خويىنەرى ئى پەرتۇوکى بىكەين:

- ئەق پەرتۇوکە ب زمانەكى سادە و ساناهى و نىزىك ل دەقۇڭا دەقەرا مە يا ھاتىيە نفىسىن، چونكى مە بىفەر زانى ھەر كەسەكى ۋەخويىنىت يان بۇ بەھىتە ۋەخاندىن ب ساناهى لى تىيىگەھىت و حالى بىيت.

- مە دەقىت ئەم خەلکى رېزدارى گوندى ئىدلېي پشتپاست بىكەينەقە، كو ئەق پەرتۇوکە دېرى وان نەھاتىيە نفىسىن، بىتنى جابەكە بۇ پەرتۇوکا (مەلا مەمدوح ئىدلېي)، چونكى ئەم بىتنى ناقىرى ب بەرسىيار دزانىن.

- ئەم حەز دكەين ئىدلېبىت رېزدار وى راستىيى بىزانن كو ئەق پەرتۇوکە ژلايىن كەسەكى، يان چەند كەسەكانقە نەھاتىيە نفىسىن، بەلكى ھەمى (پىتىدرۇيى) تىدا پىشكىدارن و ژ ناقەپۆكاكا ئى پەرتۇوکى بەرسىيارن و ھەمى ئەو كەسىت دەتە وەرى دىماھىيىكىدا واژۇكى، وەكىلىت مالباتىت خۇ و ھەمى خەلکى گوندى پىتىدرۇنە ول واژۇيىت خۇ ژى بەرسىيارن.

• مه دفیت ئەم بىزىنە ھەمى خەلکى رېزدارى گوندى ئىدلېي،
كۆ مه دفیت (ئەم و ئەو)، ھەر وەكى زەمانى باب و باپيرىت خۆ
ب خۆشى و شادى پېكىھ بىزىن، چونكى ئەقە بۇ مه و بۇ وان
باشترين رېكە و مه و وان چ رېكىت ژۇنى رېكى باشتى نىنە، ۋىچا
ئەم وان پشتىپاست دكەينەقە، كۆ چ جارا مه نەفيت و مه نەقىيا
ژى ئەم بىستەكا عەردى وان ب نەھەقى بۇ خۆ ھەلگرىن، لى ئەم
قەبىل ژى ناكەين كۆ كەس ب نەھەقى دەست بىسەر عەردى مەدا
بىگىت و ملک و مالى مە داگىر بىكتەن.

• ئارمانجا مه ژ جابدانەڭ (مەلا مەمدۇھ) ئەوه، راستى و
ھەقىقەتى بۇ جەنابى وى و خەلکى رېزدارى گوندى ئىدلېي و
ھەمى كەسا رۆهن و زەلال بىكتەن، دا چ جارىت دى نەھەقى
دەھرەقى گوندى مەدا نەھىتەكىن و ھەر گوندەك سىنورى خۆ
بىزانىت و كەس مافى كەسى دى پىپەست نەكتە.

۵۵ ستپیک

بنافی خوداین دلوقان

مهلا مه مدوح ئىدلبى، پەرتۇووكەك نېسسىيە، بنافى (بىرھەرلى) و عەجائباتى زەمان). بىراستى ئەف سەيدايمە وەكى زانايەكى دىنى، نەشىايمە دېرەتۇوکا خۇدا ب تەرزەكى راست و دروست و زانستى و بى لايەن و دویر ژ دەمارگىرىيە، بەحسى جوگرافيا و مىزۇويا ھەردوو گوندىت(پىئندىرق و ئىدلبى) بىھتن.

بەلى ل جياتى هندى ناقىرى دېرەتۇوکا خۇدا بەحسى پىكقەزيانى و خزمایەتىيى و ھارىكارىيە ھەردوو گوندا بىھتن، يى هاتى هندهك تشتىت نەپاستىت نېسىي، وان تشتتا دلنه خوشىيەكى زۇرا چىكىرى و خەلکەكى زورى عاجز كرى و دپاشەپۇزىدا ژى دى ئەو تشت بىھ سەبەبى بەلەللى و فتنى و تىكىبەربۇونى و ژىك عاجزبۇونى و كەرب و كىنى و دلمانى و نەقىيانى!!

بەلى ھەم مامۆستا، ھەم ئىدلبى، ھەم خەلکى دەقەرا بارزان ژى، خېرى راستىيى باش دزانى كۈچ جارا خەلکى دەقەرا بارزان توخىب و حدودىت خۆ دېرەتۇوکاندا ديارنەكرينە، بەلکو ھەكە كىشەك لسەر ملکى يان دەر و جىرانەتىيى ھەبووبىت، گازندا خۆ يا برييە نك دەستەلاتى، ۋىچا فەرە ئەف تشتى مامۆستايى دكتىيە خۇدا لسەر توخىبا نېسىي، ل دەقەرا مە نەبىتە

عادهت و کەلتور و جەن دەستھەلاتى و قانۇنى ۋەنەگرىت،
چونكى مادەم ل كوردىستانى ياسا ھەيە، دەستھەلات ھەيە، دېلىت
بۇ چارەسەركرنا ھەر كىشەكى، ئەم ھەمى پەنايى بۇ ياسايى
بېھىن و ياسا سەرور بىت.

بىراستى ئەم وەكى خەلکىن گوندى پىندرق، ھاتىنە نەچاركىن كو
جابا پەرتۇوکا (مەلا مەمدوح) بىدەينەقە و ئەقى پەرتۇوکى بنقىسىن،
چونكى ھەكە مە جابا وى نەداباڭ، مسوڭەر خەلکەك دا بىتىت
ديارە ئەو تىشىن وى گوتى راستە، ژېرەندى پىتىدرۇيىا جابا وى
نەدایەقە، ھەرەتۆف ھەكە مە جابا وى نەداباڭ، دا دېپاشەرۇزىدا
بۇ گوندى مە و گوندى ئىدىلېي و نەقىيەت مە و وان كىشىت مەزىن
چىيىن و سەرەتەلەن.

ھەلبەت ھەكە كەسەكى بىيانى وى پەرتۇوکا (مەلا مەمدوح)
ۋەخويىيت و يى شارەزاي دەقەرئ نەبووبىت، دى وەتۆف
ھزركەت كو ئەق دوو گوندە ھەرگاڭ دىرى ئىك دېچەپەرىت
شەرىدابووبىنە و شوولۇ وان بەس شەر و جەر و بناره بوبىنە!!
بەلى دەھەقىقەتا وەتۆف نىيە وەكى ناقىرى گوتى، چونكى ۋان دوو
گوندا رابردووبىيەكە دويىر و درېئىز پىكقە ھەبوبىيە ول قەدىم و
زەماندا پىكقە ژىيانە و كىتمەرنى كىشە دگەل ئىك ھەبوبىنە و
زۇرتىن ھارىكارى و پالپىشى بۇ ئىك كرييە.

مە ھزر دىكە جارەكى كىشە دنابىھە را ھەردوو
گوندىت(پىندرق-ئىدىلېي)دا چىيىت، (مەلا مەمدوح) وەكى
مامۆستايەكى دىنى، دى بىتە بەرەقان و حەكم دنابىھە را ھەردوو

گوندادا و دى کيسيت وان چاره سه ركهت و وناکهت تىكبه رببن و
دلئ وان ژيک بمينيت و عاجزى پهيدا ببيت و نهتفاقى چيبيت!! مه
نهزانى مامؤستا دى به حسى ميرکوشتنى و خويينريتنى و وان
شهريت كەفن كەتن، يېيت سەدان سالان بەرى نوکە ل دەفرى
قەومىن، كو كەس نزانىت، كا چ راستى ژبۇ ھەبوویه يان نەء!!
ھەكە وەتوقۇزى بىت، نابىت ناڭبىرى جارەكا دى مەسەلا خويىنى و
خويىندارىي زىندى بىتكەت، چونكى ئەو ئاڭرى فتنى يى هاتىيە
قەمراندىن، نابىت سەرژنۇي بەھىتەف ھەلكرن و دلپەشى و فتنە و
نهتەبايى و نەخۆشى ژى چيبيت.

مه وەتوقۇزى ھەكە ئىككى ئىدلبى يان پىندرقىي، جارەكى
ژ جاران، تشتەكى هتوقۇزى گوتبايى، يان نېيسىبىا، دېقىيا (مەلا
مەمدوح)، وەكى مامؤستايەكى دېنى و وەكى رىدىيەسپى و
كەسەكى ناڭدارى دەفرى، پى ليگرتبايى و وەنەكربايى به حسى
شان جۆره بابەتىت مەترسىدار بىت و دېقىيا سەيداي ئەف
دەرگەھى شەپى و فتنى گرتبايى و وەنەكربايى بەھىتە قەكرن!!

ھەمى دزانى خەلکى گوندى پىندرق سەدان سالە مل ب ملى خەلکى
گوندى ئىدلبى و گوندىت دى يېيت دەفرى، ھەمى گافا وەكى برا پىكىفە
ژيائىنە و نوکە ژى دگەل ھندى كو لىسر جهىت باب و باپيرىت خۇ
نهماينە و گوندىت وان ھاتىنە چۈلكرن و بۇ كۆمەلگەھىت ب
خورتىچىكىرى ھاتىنە قەگوهاستن، بەلى دىسر ھندىپا ژى پەيوەندىتت
وان ھەر ماينە و ھەرگاڭ ھاتوچۇيا ئىك دكەن، چونكى ژكەقىدا ھەتا
نوکە، ژن و ژنخازى و خزمائىتى دنابىھەرا واندا ھەبوویه و زۇر ژ وان

خال و خارزا و خزم و كهسيت ئيكن، ژبلى هندى ژى، ئەقە سەدان سالە خەلکى گوندى پىندرۇ و ئىدىلىنى جىرانىت ئيكن و دەھمى تەنگاشى و خۆشى و نەخۆشى و شىنى و شادىياندا پىكە شريك و ھەۋپاشك بۇوينه و پىكە قەتاندىيە و بۇ ئىك ھارىكاربۇوينه و زورجارا ژى پالەتى بۇ ئىك كريه و دزبارىت ئىكدا پىشكداربۇوينه. ھەروھتۇف ل سەنگەرا خەبات و تىكۈشانىدا ژى، دشۇرشا ئيلۇن و گولانىدا دئىك سەنگەردا دىرى دوژمنا خەباتكريه و خويينا خۆ رېتىيە و قوربانى دايىه، باشترين بەلگەزى، شەھيدبۇونا رىزداران(عەبدولەھىم جەسیم پىندرۇيى) و (حەجى عيسا و موسى سەعید ئىدىلىنى) يە، دەھمى پىكە و دئىك سەنگەردا ھاتىنه شەھيدكىن، ئەقە ژلايەكى، ژلايەكى دېقە، ئەم ھەمى دزانىن كو مامۆستا و زانايىت دىنى، كو دناف مللەتى مەدا ب(مەلا) ھاتىنه ناسىن، ھەمى گافا دناف خەلکى مەدا خودان رىز و حورمەت بۇوينه، چونكى ھەرگاڭ وان دناف كومەلگەھىدا دوو ئەركىت گرنگ ھەبۇوينه، ئەركى ئىكىن: راستەرېكىندا خەلکى بۇويە ژلايى دېنیقە، دا دىنى خۆ بىناسن و ئەرك و واجبىت خۆ يىت دىنى ب باشترين تەرز بجهبىن و حەلال و حەرامىت خۆ بىزانن و رىكا راست و نەراست ژىك ۋاقىئىن و خۆ ژ كارىت خراب و نەباش بىدەنە پاش.

ئەركى دووين يى مامۆستايىت دىنى پىكەتىيە ژ پاراستنا ئىكىرىزى و تەبايى و ئاشتى و تقاقي، ھەروھتۇف چارەسەرکىندا وان كىشە و نەخۆشى و ئارىشىت دنابىھەرا خەلکىدا دەھەمن، ب كورتى: مامۆستايىت دىنى ھەم رىكا دىنى نىشا خەلکى دەھەن، ھەم رىكا دونيايى ژى، دا كەس زۇرى و سىتەملىك كەسى نەكەت و

توخیبی خۆ نەبەزینیت و مافی کەسی دى نەخوت، ھەروەتۆف دا کۆمەلگە ژی یا پاراستى بىت و شیرازا وى تىکنەچىت و ھەمى وەکى برا ب تفاق و خۆشى و شادى و تەبایى پىكىۋە بىزىن و تەرابەرا نەبن و بۇ ئېك پشت و پەنا و تەبا و برا بن و ل رۆزىت تەنگ و تارىدا شەمالك و چرا بن.

مخابن (مەلا مەمدوح) دەنى پەرتۇوکىدا ب كەيغا خۆ توخیبی ملک و مالى گوندى (پىندىرىق - ئىدىلىبى) دەستكارىكىريه، ژبەرەندى نەھەقىيەكا زۆر ددەرەقى خەلکى گوندى پىندىرىقدا ھاتىيەكرن و مافى وان ھاتىيە خارن و راستى تىدا ھاتىيە قەشارتن و پىپەستكىن، چونكى يا تەزىيە ژ زانىيارىيەت خەلەت و نەرەست، مخابن مامۆستا ب ھزرەكا ژير و هوير و كويىر نەچۈويە دناف بابەتىدا، ژبەرەندى كەفتىيە دناف شاشى و خەلەتتىت مەزىدا و ھندهك تشت گوتىنە و بەحسكىرنە، چ ئەسلى و ئەساس ژبۇ نىنە و زۆر دويىن ژ راستى و ھەقىقەتى.

براستى ھەكە ناقى (مەلا مەمدوح) لىسر وى پەرتۇوکى نەبايە، مە وەکى خەلکى گوندى پىندىرىق، قەت باوھر نەدكى ئەو پەرتۇوک ژلائىن ويچە يا ھاتىيە نقىسىن، چونكى (مەلا مەمدوح) ھەر ژ بچويكاتى دته مەنلى (١٠) سالىيىدا ژ گوندى ئىدىلىبى چۈويە و گەلەك كىيم ل ئىدىلىبى ژىياھ و پىتريا عومرى خۆ وەكى (فەقى و مەلا)، ل دەشەرىيت دى بۇراندىيە، نەخاسىمە ل وەلاتىت عىزاقى و ئىرانى، بتايىبەتى ل ۋان گوند و بازىرپان: (شىروان، پىندىرىق، پەسون، مەرگەقەر، ھەورەس، دەريا سوور، جەلديان، مامەشاتى، باتاسى، باليسانى، گەرەوان، رواندوزى، ھەولىرى، ئاكىرى، ئوروممىيى

و...هتاد. هر وەکى ئەو بخۇ ژى دېرتۇوکا خۆدا ب دویر و درىېزى بەحسى قان ھەمى جەن دكەت.

ژېھر ھندى مە ھزر نەدكى مامۆستايىھەنى ناقدارى وەکى (مەلا مەمدوح) دعومرى (٨٥) سالىيىتا، وى مافى بدهته خۇ ژخۇرا توخيىنى ھەردوو گوندىت (پىتىندرق - ئىدىللىبى)، دىياربکەت و پىتىندرقىيا ب مرۆققىت غەدرىكەر و زالم و تەعداكەر بدهته ناسىن و ژخۇرا خۇ بکەتە وەكىلى وان و عەردى وان بدهته خەلکى گوندى ئىدىللىبى!!!

ئەم وەکى گوندى پىتىندرق، پرسىيارەكى ئاراستەي ھەمى مامۆستايىت ئايىنى و ياساناس و مافپەروھر و رەوشەنېرىت كوردىستانى دكەين و دېيىزىنى: ئايا كەنگى بۇويە كەسەك سەربخۇ رابىت سنورى دوو گوندا دەستكارى بکەت، بىنى كو ئىجازى ژوان وەربگىت، يان پرسىيارا خۇ ب كەسىت رېدىيىنسىپى و دانعەمرىت وان دوو گوندا بکەت، دحالەكىدا ھەردوو گوند بەرى سەدان سالان لسەر وى عەرد و ملک و مالى ئىيانىنە و هر گوندەكى عەرد و ئاقارى خۇ ھەبۇويە و هەر گوندەك ژى دناف خۆدا دزانىت كا پەسە و بىرىنگە و دار و بەر و كەزان و ملک و مالى وان كىشكە ول كىرىتىيە؟!!

دىسان مە دېيت ژ مامۆستاي بېرسىن: ئايا كارەكى ياسايى و شەرعىيە كەسەك ھەمى عمرى خۇ ل گوندى خۇ نەزىيابىت و شارەزايىيەكا تىڭەن دەقەرى نەبۇوبىت، رابىت وى مافى بدهته خۇو بىريارى لسەر چارەنۋىسى دوو گوندا بدهت و نەخشەكى نوى بۇ ملک و مالى وان دانىت و ھەمى مىۋۇوايا وانا كەقىن

رەشبىكەتەقە، جابا قى پرسىيارى ژى دى بۇ جەنابى وى و خەلکى
گوندى ئىدلېلى و خويىنەران هېلىئن !!

ب ھزر و نىپەينا (مەلا مەمدۇح): پىندرۆيى زالىم و سته مكارىن،
ئىدلېلى ژى مەزلىووم و سته ملىكىرىنە، پىندرۆيى تەعداكەرن، ئىدلېلى
ژى تەعدالىكىرىنە، پىندرۆيى چەوسىنەرن، ئىدلېلى ژى ھاتىنە
چەوساندىن، لى مىزۇويا مە و وان ئەقى چەندى رەتكەتەقە و
دېيىزىت: كو ھردۇو گوند وەكى دوو جىرانتىت كەقىن و رەسەن، ب
سەدان سالان پىكقە ژىايىنە و رىيىز ل مافى ئىك و دوو گرتىيە و
كەسى عەرد و ملک و مالى كەسى دى داگىر نەكرييە.

براستى ئەم نزانىن كا كى ئەو ماف دايە مامۆستايى كو قى
بىرىارا نەراسىت بىدەت و خۇ بىكەت وەكىلى ھەردۇو گوندا و بىيى
بەلگە و شاهد و دادگا، ب كەيىفا خۇ لىسر كاغەزى دەستكارىيَا
توخىيان بىكەت و ۋەگۈھىيىزىت، كو مىزۇويا وان توخىيان بۇ سەدان
سالان بەرى نۆكە ۋەدزىپەت و گەلەك مىزە ئەو توخىب
ھاتىنەدانان و ھەردۇو گوندا لەيىف وان توخىيا شۇولىت خۇ
مەشاندىنە و شەق و رۆز و ھەيىف و سالىت خۇ بۇراندىنە، قىچا
كەنگى رەوايە (مەلا مەمدۇح)، راستىيا ۋەشىرىت و زانىارىيَا
بگۈپەت و توخىيا دەستكارى بىكەت و ئىك لايەنە خۇ بىكەت قازى
و، (گەز) و (مەقس) ھەردۇو دەستىنەن ويدابىن و چتۇف حەزبىكەت
وەتۇف بىيىقىت و بىرىپەت و مافى گوندەكى ژى بىتىنىت و ب
نەھەقى و نەرەوايى بىدەتە گوندەكى دى؟؟!

دیسان ئەم ل مامۆستای دېرسین: تو وەکى زانايەكى دىنى، ئايا خودى ژ تە قەبىل دكەت و دىنى ئىسلامى ئەو ماف دايە تە، كو تو تو خىبىت جوگرافىيەت دوو گوندىت مەزنىت وەکى (پىندرق-ئىدلېنى)، لسەر كاغەزى دەستكارى بکەي و قەگوھىزى و چ پرسىارا ب رىدىنسىپى و شارەزايىت وان هەردۇو گوندان نەكەي و لى نەپرسى كا كىژ عەرد يىن كىتىه و كا تو خىبى هەر گوندەكى ل كىرى دەستپىتكەت و ل كىرى بدىماھىك دەيت؟!!

ئەم دى پرسىارەكا دى ژى ژ سەيداي كەين و دى بىزىنى: ئايا ئەم وەکى خەلكى گوندى (پىندرق) و گوندى (ئىدلېنى) و گوندىت دى يىت دەقەرا بازنان، دى وەكى سەردەمى باپ و باپيرىت خۆ پىكە ژىن، يان ژى دى تو خىب ھىنە گورپىن و سەرژنوى ھىنەف دەستكارىكىن؟!!

ب قەناعەتا مە، سەيدايى دووچارى خەلەتىيەكا مەزن بۇوي لسەر مىژۇو و جوگرافيا دەقەرا مە، چونكى ئەو تو خىبىت بەرى سەدان سالان ھاتىنە دانان و دياركىن، ناهىنە گورپىن و دەستكارىكىن، چونكى هەر گوندەكى عەرد و ملک و مالى وانى ديارە، هەر بەنەمالەكى ژى دەر گوندەكىدا عەرد و ملک و مالى وان يىن ديارە، بتابىيەتى هەردۇو گوندىت (پىندرق و ئىدلېنى)، مال ب مال دزانن كىژ دار و بەر و كەزان و رەسە و بىرىنگە و ئاڭ ياكىز مالىتىه، هەكە وەبکەين وەکى مامۆستاي گوتى، بەرى هەر گوندەكى، كىشا مەزن دى بۇ گوندى ئىدلېنى بخۇ چىيىت، چونكى ناقىرى دېرتۇوكا خۇدا ل لاپەرە(107-106)دا دىيىشىت: ئىدلېبىت رەسەن مالا(كىقى)(نە، ئەۋىت دى ژ ھەشت گوندا ھاتىنە و ل ئىدلېنى ئاڭنجىبۈوينە، هەروەتۇف ناقىرى دىيىشىت: بەنەملا مەزى ئانكۇ

(ماله مهلايا ئيدلبيا) ل گوندى (عهدالان) ل (سورداشى)، ل ھەريما (سليمانىي) ھاتىنە ئيدلېي و ل ويىرى ئاكنجىبىووينە و ماينەفە.

يا فەربۇو مامۆستاي بەرى ھەر كەسەكى دى داخاز ژ (ماله مهلايى) كربا و گۇتبايى رابن ھەرنەف جەن باب و باپيرىت خق، چونكى ھنگىت ل گوندى (عهدالان) ل سورداشى ھاتى، عەردى ئيدلېي نە ملک و مالى ھنگۈيە، بەس يا مالا (كىيى) يە! پاشى داخاز ژ خەلكى ھەر ھەشت گوندىت دى ژى كربايى، ئەويت ھاتىنە ئيدلېي و گۇتبايى عەردى ئيدلېي ملک و مالى ھنگۇ نىيە، بەس يا مالا (كىيى) يە، چونكى ئەو ئاكنجىيت رەسەنىت ئيدلېي نە، پاشى ھنگى بلا بەحسى گوندى پىيىندرۇ كربايى!!

قىيىجا ب دىتنا مە، مامۆستاي ھەر بىتى غەدر ل خەلكى گوندى پىيىندرۇ نەكىرىيە، بەلكو غەدرا ل خەلكى گوندى ئيدلېي ژى كرى، چونكى ئەقا وى دېرتۇووكا خۇدا دەھەرەقى ھەردوو گوندادا نېسى، ل نك خۆبۈویە و چ مشۇرەت و پرسىيار ب رىيىنسىپى و شارەزايىت ھەردوو گوندا نەھاتىنە كىرن و رەئىا وان لىسەر وى چەندى نەھاتىيە وەرگىتن، لەوا ئەم دزانىن رىيىنسىپى و شارەزايىت گوندى(ئيدلېي) وئى راستىيى زۇر باش دزانىن كو ئەو تىشلى نافىرى دەھەرەقى گوندى پىيىندرۇدا گوتى، چ راستى و ھەقىقەت ژېقۇ نىنە، قىيىجا ھەق نەبۇو ئەو خۇ بىكتە وەكىلى گوندى ئيدلېي و بەنزىنە ب ئاگرىدا بىكت و تەپ و ھشكا پىككە بسوژىت، چونكى ئاكنجىيت رەسەنىت گوندى ئيدلېي و پتريا رىيىنسىپى و شارەزايىت وان دساخن و دېرىاندا ماينە و ھەمى ژى كەسىت ب وىزدان و ئىنسافن، قىيىجا ھەكە راستە

خله‌لکی گوندی پیشندروغ غه‌در و زولم ل گوندی ئىدلېبى كريه، مانى توخيبي مه و وان نه يى ئەفرقىيە، بله‌لکى ئەف توخيبيه بۇ سەدان سالان بەرى نۆكە ۋەزىزلىقىت، ھەكە وەتۇق بايە وەكى مامۆستاي گوتى، وان ب درىزاھىيا وان هند سالان خۆ كې و بىتەنگ نەدكر. لى ئەم پشتراستىن رىيەپسىپى و شارەزايىت وان دىغان ئەوا سەيداي گوتى يا دوирە ژەقىقەتى، نەكۈ دا ديفاعى ژ ماف و ھەقى خۆكەن و ب چ تەرزا قەبىل نەدكر كەس عەرد و ملک و مالى وان داگىر بەتكەتن.

يا فەر بۇو مامۆستاي ئەو پاستى زانىبا كول دەقەرا بارزان، ھەر ل سەردىمىن عەبولسەلامى بارزانى بىگە، ھەتا نۆكە، كەس نەشىيە تەعديي و زولمى و غەدرى ل كەسى بکەتن و ملک و مالى كەس داگىر بکەتن!!! بەرقاۋازى، ھەمى جارا خله‌لکى دەقەرىت دى، دەمى زولم و غەدر لى دهاتەكىن، ھەوارا خۆ بۇ مالا بارزان دئىينا، دا كىتشا وان بۇ چارەسەر بکەن، فيجا ئەم ل مامۆستاي دېرسىن كا بۆچى و ژېرچى و چتۇق خله‌لکى گوندی ئىدلېبى رازىبۈوئىھە و لسەر خۆ قەبىلەكىيە كو ملک و مال و زەقى و زارىت وان ب غەدر و زولم ژى بەھىئە ستاندىن و داگىركىن و بۆچى شكايىتا خۆ نەبرىيە نك مالا بارزان؟!! ئايا خله‌لکى گوندی ئىدلېبى ب درىزاھىيا مىزۇويا خۆ، چ كەسىت وەتۇق دناڭدا ھەلنىكەفتىنە كو ديفاعى ژ مافى گوندی خۆ بکەن و مافى وان بۇ بىزقىيەنەقە؟!! تازە مامۆستا خۆ لى دكەته خودان و پىش ھەردوو گونداقە بىيارى لسەر ملک و مالى وان ددەت و عەرد و ئاڭ و ئاقارىت وان ۋەزىزلىقىت!!!!

هەلبەت ھەم (مەلا مەمدوح)، ھەم ئىدىللىي و خەلکى دەقەرى ژى
ۋى راستىيىن باش دزانىن كو ئەقە سەدان سالە توخيپىت ھەردوو
گوندا ھاتىنە دياركىن و ھەمى عەرد و بەر و دار و ئاڭ و زەقى
و ئاقارىت مە و وان نۆكە بخودانىن و بىستەكا عەردى ل دەقەرا مە
نىيە كو خودانى خۇنەبىت و ناڭى ئىيىكى لسەر نەبىت، ۋېچا چتۇف
كەسەكى وەكى سەيداي دى شىت بى سەندە و بەلگە و شاهد،
ۋى مافى بىدەتە خۇ، عەردى گوندەكى ژى بىستىيىت و بىدەتە
گوندەكى دى؟! كو ئەقە سەدان سالە ئەو گوند شۇول تىدا دكەت
و ئارەقى لسەر درېزىت و لسەر دېزىت، چ جارا ژى نە لسەر دەمى
حوكىمى مالا بارزان، نە لسەر دەمى حوكىمەتىت عېراقى ژى،
كەسەكى رۆزەكى ژ رۆزان نەگۇتىيە: عەردى مە ژلايى خەلکى
گوندى پېئىدرۆقە يى هاتىيە داگىركىن و دەستەسەر كىن!!

ديسا ئەم وەكى خەلکى گوندى پېئىدرۆ، دېزىيە (مەلا مەمدوح)،
ھەر كەسەكى شارەزاي مېزۇو و ياسا و دەستەھەلاتا دەقەرا
مەبىت و ھەلسەنگاندىن بۇ پەرتۈوکا تە بىكەتن، زۆر ب جوانى دى
زانىت و تىيگەھىت كو تە بى پېزىيەكا زۆرا د دەرھەقى خەلکى
گوندى پېئىدرۆ و گوندى ئىدىللىي و ياسا و دەستەھەلاتارىت دەقەرا
مە و عېراقى و مالە مەلا يَا ئىدىلېيىاندا كرى، چونكى ھەمى خەلکى
گوندى پېئىدرۆ و گوندى ئىدىللىي وى راستىيى باش دزانىن كو
سەنورىتىت ۋان دوو گوندا ل سەر دەمى باب و باپىر و ئەزىز دادىت مە
و وان، يىت هاتىيە دياركىن و ل ھەر گوندەكى ژى زەقى و
برىنگە و كەزان و پەسە و داروبەر و عەردى وان، مال ب مال

بی ٿه به شیئه و نوکه ئه و هردوو گوند بیں ل سه ریک و دهوسا
باب و باپیریت خو ییت که ڦن دچین و کهس نهشیت ڦان سنورا
بگوريت، یان دهستکاري بکهت، ههکه مامؤستای ریز ل
دهسته لاتیت دهه رئ و عيراقى ڙي نه گرتباي، يا فهربوو پيزى ل
باب و باپیریت هردوو گوندا و مهلايیت بنه مالا خو بگريت،
چونکه ئه ڦ سنوريت نوکه، ییت وی زهمانيه ماينه.

ڦيجا ئه و چهندما مامؤستای گوتى ڙبلی چيڪرنا ڪيشى و ئالوزيني
بُو هردوو گوندا، چ قازانجه کي دى تيدا نيء.

لهوا ب قهناعه تا مه، نه هه ر خه لکي گوندي پيندرق، به لکي خه لکي
ئيدلبي ڙي بقى كارئ مامؤستاي دلتهنگ و عاجز و نه رازينه،
چونکي ئه ڦ كاره، كاره کي نه راسته و دى بيته سه به بي تيڪانا
ئاشتنيا كومه لايته و دلنه خوشى و نه تفاقي و دلره شيني و دى
عاجزى كه قيته دنابه را هردوو گونداندا و دى دلى دوڙمنيت مه
و وان خوشكت و دى دلى دوستيت مه و وان ڙي نه خوشكتن!
ڙبه رهندى مه دقيت بيڙينه خه لکي گوندي ئيدلبي، براستى مه
نه قييت ئه ڦ عاجزى و دلنه خوشينه چيبيت، چونکي ئه م جيران و
مرؤف و كه سوكاريت ئيڪين و مه ميڙوويه کا هه ڦشك و دوير و
دريل ڦيڪه هه بوويه و هه يه، به لى مه ب مافى خو زانى جابا
په رتووکا (مهلا مه مدوح) بدھينه ڦ، چونکي نه هه قييه کا زور
ددھرھقى گوندى مهدا يا هاتييه کرن و مافى مه بی تيدا هاتييه
پيئه ستکرن و به زرکرن، ڙبه رهندى ئه م به ره ڦانيكرنى ڙ مافى خو،
ب واجبه کي ياسايي و ديني و ئه خلاقى و شه رعي دزانين.

تەوەرى ئىكى

كورتىيەك لىسەر گوندى پىندىرۇ

گوندی (پیندرق)، ئىكە ژ گوندىت بۆش و مەزنىت عەشيرەتا مزوورى بالا و بلنداھىيا فى گوندى دىگەھىتە (۱۲۵۰) مەترا لىسر ئاستى دەريايى، ئەف گوندە دىگەھىتە بنارى چىايى (بۆتىنى)، كو ئىكە ژ چىايىت ناقدار و جوان و بلندىت دەقەرا بارزان و بلنداھىيا فى چىاي دىگەھىتە (۲۴۸۰) مەترا لىسر ئاستى دەريايى.

ھەروهتۇف گوندی پیندرق، پىر ژ ۋان گوندان يى نىزىكە: (ئىدىللىي، دىزق، بناقىي، ناقكۈرکا، گويزا وەلاتى، سېڭىكى، ستوپى، سېپىندارى، مووكا، لىرما، بەنان، شىقى).

لدىف ئامارا سالا (۲۰۱۵) ن، ئەوا ل گوندى پیندرق ھاتىيە ئەنجامدان، نۆكە گوندى پیندرق (۶۰۰) شەش سەد مالە و، ل پىنج ويچاخىت سەرهكى و بەنەمالەكى پىكھاتىيە، كو ئەفەنە:

١. ويچاخا مالا فەقالىشىر
٢. ويچاخا مالا نيسان
٣. ويچاخا مالىت سىتىنا
٤. ويچاخا مالىت ئالا
٥. ويچاخا مالا ئالى
٦. بەنەمالا رەشى

گوندى پیندرق مىزۇويەكا دوير و درىززەمە يە و ئىكە ژ گوندىت زۆرىت كەقناريت دەقەرا مزوورى بالا، لى مخابن! چونكى دەقەرا مە ژېھر شۇرۇش و راپەرېن و بۇويەرىت سىاسى، نەشىيە

میژوویا خۆ بتنیسیت و میژوویا دەفهرا مە نەھاتییە نفیسین، ژبەرەندى ئەم نزانىن کا دەستپیکا ژيانى ل گوندى پىتىدرق بۇ كەنگى ۋەدزقىرىت! چونكى باب و باپپىرىت مە يىت كەفن ب دروستى نەزانىيە كەنگى ژيانى ل ۋى گوندى دەستپىكىري، ئەقە ژى بەلگەيە لسەر ھندى كو میژوویەكى دىرىن ھەيە و ھەر ل قەدىم و زەماندا ژيان ل ۋى گوندى ھەبوویە و بۇ سەدان سالان بەرى نۆكە ۋەدزقىرىت، ئەقە ژ لايەكى، ژ لايەكى دېقە، جوگرافى و سروشتى عەردى ۋى گوندى يى عاسىيە و چار رەختىت وى چيانە و شىكەفت و دۆل و نھال لىيەنە، ھەروەتۆق چەند شوينەوارەكتىت كەقناار و دىرىن ژى هيىشتا ل گوندى پىتىدرق ماینە، كو نىشانن بۇ كەقنارييَا ۋى گوندى، وەكى قەلاتا ھنداش گوندى و خانىيەت(كافرا)^۱ ل شكىرىي بەر گوندى و شكەفتىت سارداشى. ئەقە ژى بەلگەنە لسەر ھندى كو زور ژكەقnda ژيان ل ۋى گوندى ھەبوویە و يا بەردەوام بۇویە.

ھەلبەت پىتىدرق جەھەكى عاسىيە، ۋىجىا رەنگە ژبەر ۋان سەبەبىت خارى، خەلکى ل وى زەمانى قەستا وىرى كربىت:

- دا ژ رويدانىت سروشتى و دوژمن و نەيارا بەھىنە پاراستن، چونكى ژكەقnda دەقەرىت چىايى و جەيت عاسى، قەلات و خەلە بۇوينە بۇ پاراستنا مروقان و مانەقا نىشى وان.

۱ - بۇ زانىن: ھەر ژكەقnda ئەو خانى، ب خانى يىت كافران ھاتىنە ناسىن و كەس نزايد كا میژوویا چىكىنە وان خانىيان بۇ كەنگى ۋەدزقىرىت.

۲. دکەقندا ئاقەکا بۆش ل پىئىدرق ھەبۇویه، ئاق ژى ئاقەدانىيە و نىشانى ژيانى يە، چونكى ھەر جەھەكى ئاق لى ھەبۇوبىت ژيانلى ھەبۇویه و بەردەوامبۇویه.

۳. عەرد و چىا و كەفسى گوندى پىئىدرق، يى پېرى داروبار و گۈزۈكىايە و جەھەكى گونجاوه بۆ خودانكرنا مەر و مالاتى و كارى پالەتى و پەزدارى و رەزدارى و جوتىاريي، ھەروھتۇف پانجارپ و گىايىت سروشتى و چىايى لىتەنە و دېرمىشەنە، كو بۆ وى زەمانى خارنەكا سەرەكى بۇوينە و خەلک پى ژىايە.

گوندى پىئىدرق ھەردەم مەر و بارەگەھى شۆرپش و بەرخودانىيت دەقەرا بارزان و كوردىستانى بۇویه، ژېھەرەندى خەلکى ۋى گوندى ب گەرم و گۈرى دشۇرۇشىت ئىك ل دېڭ ئىككىت كوردىستانىدا پىشكەدارىكىريه و ھەر ژ زەمانى كەقىن بىگە، ھەتا نۆكە زۆر قوربانى دايىنە و چەندىن جاران ژ بەر شۆرپش و بەرخودانى، مشەختى وەلاتىت جىران و بىيانى بۇوينە.

بۆ نموونە: د شۆرپشا ئىكى يا بارزاندا، ئەوال سالا (١٩٣٢) ز ھاتىيە بەرپاکرن، ژ وان (٤٠٠) مالىيەت بارزانىيىا، ئەويت مشتەختى وەلاتى تۈركىيائى بۇوى، (٣١) مال ژى، خەلکى گوندى پىئىدرق بۇوينە، كو ھەزمارا وان (١٣٤) كەس بۇویه.

ھەروھتۇف ئىكەمین چىرسىكا شۆرپشا دووئى يا بارزان، ئەوال سالا ١٩٤٣ ز ھاتىيە بەرپاکرن، ل گوندى پىئىدرق ھەلبۇویه، ئەو ژى پېشىتى رىيەرەي گەلنى كورد (مەلا مىستەفا بارزانى)، ل نەفييا سليمانىي شىيائى خۆ ژ بن دەستى كاربىدەستىت وى سەرددەمى رىزگار بىكتەن و بەر ب

رۆژه‌لاتا کوردستانی (کوردستانی ئیرانی) قه بچیت، پاشی ل رۆژه‌لاتا کوردستانی بەرهف دەقەرا بارزان بزقريتەقە، هنگى قەستا گوندى پىندرۆکر و هەر ل پىندرۆ ئىكەم شەر دناقبەرا شۆرپشى و حکومەتا هنگيدا چىيپو و (۳) پۆلیسيت حکومەتى لナاف گوندى پىندرۆ هاتته كوشتن.

پشتى ژناقىرنا شۆرپشا دووئى يا بارزان ل سالا (۱۹۴۵) ن، خەلکى دەقەرا بارزان مشەختى وەلاتى ئیرانى بۇو، هنگى (۳۹) مال ژ خەلکى گوندى پىندرۆ، مشتەختى وى وەلاتى بۇون، كو هژمارا وان (۱۶۵) كەس بۇويه.

ھەزى گۇتنىيە، (۵۰) كەس ژ خەلکى گوندى پىندرۆ ببۇونە پىشىمەرگىت كۆمارا مەبابادى و بەرەقانى ژ ئىكەم كۆمارا كوردستانى كربۇو، كو ئەقە شانازىيەكە ماھىنە بۇ ۋى گوندى، پشتى ژناقىرنا كۆمارا مەبابادى ژى ژلايىن نەيارىت كورد و كوردستانىقە، زۇر پىشىمەرگىت گوندى پىندرۆ دگەل جەنابى مەرحوم(مەلا مستەفا بارزانى) چووبۇونە رووسىيائىن، كو هژمارا وان (۱۹) كەس بۇويه.

ھەروەتۆف خەلکى گوندى پىندرۆ ب گەرمى پىشكدارى دشۆرپشا ئيلۇنىدا كريه و هژمارا پىشىمەرگىت ۋى گوندى دېنى شۆرپشىدا ژ (۷۰) كەسا پىتر بۇويه.

پشتى رىكەفتىا شۆما جەزائىرى ل سالا (۱۹۷۵) ز و نەمانا شۆرپشى، زۇر مال ژ گوندى پىندرۆ مشەختى ئیرانى بۇون، كو هژمارا وان مالا دناقبەرا سالىن (۱۹۷۵-۱۹۹۱) ن، (۱۱۶) مال بۇو.

دشۆرشا گولانیدا ژى، خەلکى گوندى پىندرق، دەست نەداھىلائىنە و زۆر ژى بۇوينە پېشىمەرگە، كو ھەزىما را وان ژ (٥٠)كەسا پىر بۇويە، ژىلى وان مالىت كو دنافبەرا سالىن (١٩٨٣-١٩٨٨) ل بەحرىنى ۋەزقەرىنەقە (پىندرق) و ل (سەرافا ملانى) ئاكنجى بۇوين، كو ھنگى ھەزىما را وان (٢٥) مال بۇوينە، ژىلى ھندى كو وان گوندىيان مالىت خۆ كربۇونە مەھرىيەت پېشىمەرگا و شۇرۇشى، ئەو بخۆ ژى ببۇونە بەرگى مللى و مل بىللى پېشىمەرگا بەرھانى ژ دەھەرىن پەزگاركەرىيەت كوردىستانى كربۇو.

دشەرى بناڭ و دەنگى (خاڭورىكى)دا ژى، (٢٣) كەسا ژ گوندى پىندرق پېشكدارى تىداڭرەبۇو.

ھەلبەت د ھەمى شۇرۇشىت كوردىستانىدا زۆر كەس ژ خەلکى گوندى پىندرق بۇوينە قوربانى و شەھيد و ئەنفال و بريىندار بۇوينە، بىتى ئەۋىت ھاتىنە ئەنفالكىن، (١٦) كەس بۇوينە. ئەف گوندە بۇ جارا دىماھىكى ل سالا (١٩٧٨) ز، ڈلايىن سەددامى دىكتاتور و رئىما گۇر بىگۇرا بەعسىقە ھاتىيە وىرانكىن و خەلکى وى بۇ كۆمەلگەها بەحرىنى ل پارىزگەها ھەولىرى ھاتىيە ۋە گوھاستن و ل وىرى ئاكنجىبۇويە.

تۆكە خەلکى گوندى پىندرق ل ۋان بازىپ و بازىپك و دەولەتان دىرىن:

- (بەحرىنى)، پارا پىر تۆكە ل وىرىتىنە
- ھەولىرى
- پېرمام

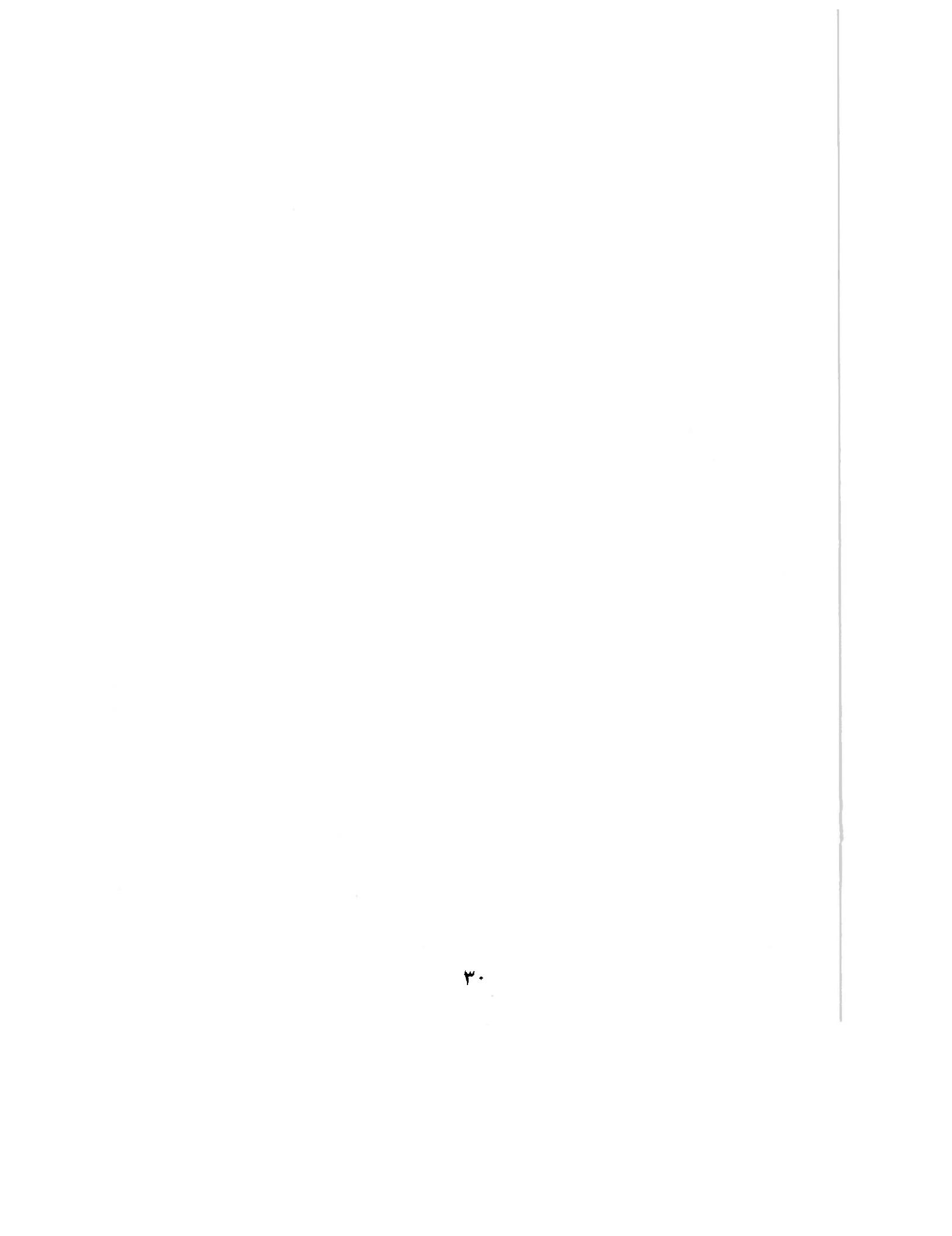
سۇران(دیانا)	•
دهقك	•
زاخق	•
پىزان	•
بلن	•
بارزان	•
سويرىيى	•
گوورپەتۈمىيى	•

• ل دەرقەي وەلاتى ژى، ھندەك مالىت وان ل ۋان وەلاتان
دېرىن: (ئەمريكا، كەنەدا، سويد، ئەلمانيا، رووسيا، ئۆستراليا،
ئۆكرانيا، ھۆلەندىا).
خەلکى گوندى پىندرق نۆكە پىر بىان (٤)كارىت سەرەكىقە
دمژوين:

- ١ - فەرمانبەرىيى.
- ٢ - خاندىنى.
- ٣ - پىشىمەرگاتىيى.
- ٤ - كارى ئازاد.

قەوەرئ دووئ

کورتىيەك لىسەر كتىبا مەلا مەمدوح ئىيدلىبى،
بناقى (بىرەوهرى و عەجائباتى زەمان).

مهلا مهندوچ ئىدىلىبى، ل سالا ۲۰۱۳، پەرتۇووکەك بناشى (بىرەوەرى و عەجائباتى زەمان) نقىسىيە و ل چاپخانا (رۆژھەلات)، ل ھەولىرى چاپكىريه.

ئەڭ پەرتۇووکە (۲۰۰) لايەرەيە، نە ب شىۋەزارى سۆرانىيە، نە ب بادىننىيە، بەلكو ب سۆرمانجىيە!

ئەقى پەرتۇووکى ژلائى زمانەقانى و رستەبەندى و خالبەندى و مىزۇوېيىھە زۆر خەلەتى تىدا ھەنە، لى ئەقە نە شۇولى مەيە، ئەم دى ئەقى چەندى بىق كەسىت لىكۆلەر ھىلىين.

ناقەرۆكا قى پەرتۇووکى ژ بابەتىت جۇراجۇر پىكھاتىيە، لى پارا پىر ژ سى پىشكىت سەرەكى پىكھاتىيە:

۱. ژىن و سەربۇرا مامۇستاي: مەلا مەندوچ دەقى پەرتۇووکىدا، ب دویر و درىزى بەحسى ژيان و سەربۇرا خۆ و بىنەمەلا خۆ كري، هەروەتۆف بەحسى خاندنا خۆيا دىنى كري، كا ل كىرى خاندىيە و ل نك كى فەقى بۇويە و ل كىرى بۇويە مەلا و كى لسەر دەستى وى ئىجازا مەلاتىي وەرگرتىيە و ل كىيىز وەلات و بازىپ و بازىپك و گوندىت كوردىستانى ژيايە.

۲. قەومىن و رويدان: مامۇستاي ب كورتى بەحسى ھندەك قەومىن و رويدانىت مىزۇوېي و سىاسى و سروشتىت كوردىستانى و عىراقى و جىهانى كري.

۳. ژيانا گوندى ئىدىلىبى: مامۇستاي ب دویر و درىزى بەحسى گوندى ئىدىلىبى كري، ب تايىەتى جوگرافىيایا وى گوندى و چىا و

دۇل و نهال و كىرى و عەرد و دار و بەرىت وى، هەروەتوقۇف
بەحسى خەلکى گوندى ئىدىلىنى ژى كرييە، كا ژ چەند گوندا
پىكھاتىيە و كى جىرانى وى گوندىيە و وى گوندى كىشە دەگەل
كىز گوندى ھەبۈوينە و ھەنە، دەقى پېكىدا بەحسى ھندى دكەت
كۆ (پىندروپىيا) غەدر و زولما ل گوندى ئىدىلىنى كرى و ئاڭ و ملک
و مالى وانى ژى ستاندى!!

لى مە بەلگىت مىۋۇوېي لېردىستادا ھەنە و ھەمى ژى دزانى
كۆ خەلکى ھەردوو گوندىت (پىندرق - ئىدىلىنى)، سەدان سالە مل
بىلە ئىك پىكقە ژيانىنە و جىرانىت ئىكبووينە و بۇ ئىك پشت و
پەنا و دۆست و برا و خزم و كەس و كار بۈوينە، لى مامۇستاي
دەقى پەرتۇوکا خۆدا خۆ ب حەرفەكى ژى بەحسى ۋى پىكقە ژيانى
و خزماتى و ھارىكارى و جىرانەتىي نەكريي، ژېھەر ھندى ئەقە بۇ
مە زۆر جەن حىيەتى و تىپامانىيە، كا بۆچى و ژېھەرچى و
لسەرچى و چما وى بەحسى ۋى چەندى نەكريي؟!!

تەوەرە سىيى

خەلەتىت مەلا مەمدوح ددەرھەقى گۈندى
پىندرۇدا كرى

مهلا مهندوچ ئىدىللى، د پەرتۇوکا خۆدا بناقى) بىرھورى و عەجائباتى زەمان)، هندهك خەلەتى دەرەقى خەلکى گوندى پېئىدرۇدا كرينه، وي د پەرتۇوکا خۆدا بەحسى هندهك جها و ئاقارا و ئاقا كريه و گوتىيە ئەو جە و ئاقار و ئاقىت خەلکى گوندى ئىدىللى نە، بىيى كۈچ بەلگە و سەنەد ھەبن و ئىسپات بىھتن.

قىجا مە ب فەر زانى ھەمى ئەو تشتىت ناڭبرى ب نەراستى دەرەقى گوندى پېئىدرۇدا گوتى و نېسى، وەكى خۆ بۇ خويىنەران بىدەينە دىياركىن، دا راستى و ھەقىقەت بۇ ھەمى لايەكى دەربەقىت و بىزانن مامۆستاي چ گوتىيە و چ نەگوتىيە!!

• مەلا مهندوچ ئىدىللى، د پەرتۇوکا خۆدا ل لاپەرە (109) دا، دبارا توخيىت گوندى ئىدىللىيدا دېبىزىت:
((لە رۆژھەلاتەوە پشت كاولەكانى گوندى ئۆپە، لە خۇرئاواھ
"بەستا درىيىز" كە نزىكە لە گوندى پېنىدرو))

• ھەروەتۆف مەلا مهندوچ ئىدىللى، ل لاپەرە (116)، دبارا (چىايى مىۋىيىزى) دا دېبىزىت:
((ئەم چىايە ئەكەويىتە باشۇورى(كەقىرى بەردىرى). درىيىزىيەكەي
نیزىكە لە ۱۰ كىلوમەتر. لە (دەرىيى لاتى) لە چىاي گارەي لە
ھنداوى زىنا سورى لە لاي رۆژئاوا دەست پى ئەكا روبەرۇى

که ڦری به رديري بهرهو رُوڙههلات ئه روا تا ده گاته (دو کونا
مه موی (اله سهه رئي ئيدلبي - شيروان).

چيايه که هه ر له (دهريي لاتي) تا ئه گاته نيوهی ناوي گاره يه،
لهوي به ولاوه تا کوتايي ناوي (چيای ميویژي) يه، ئه م چيايه ش
وه کو ئه وانی تر سوودي زوری لئي و هر ده گيري. دور نده وه تهير و
تاش لئي زوره، کوتايي چيايه که که پئي ئه لين (دو قونکا کونا
مه موی) لانه گورگانه و گورگي لئي زوره).

• هه رو هتؤف مهلا مه مدوح ئيدلبي، ل لاهه ره (۱۱۹)، دبارا
(چياين مه رزه ڦانا) دا دېيڙيت:

((ئه م چيايه له لاي رُوڙئاوا له گهلي سارداوي له گوندي
پيندرو) دهست پئي ئه کا و دريئر ئه بيته وه بهرهو رُوڙههلات تا
ئه گاته "زيني واري خواري جوا" که ئه که ويته رُوڙئاواي
کانيبوو تکن)).

• مهلا مه مدوح ئيدلبي، د په رتووکا خودا ل لاهه ره (۱۲۰)، دبارا
چياين کيرى خه نگيل (کورپي بو تيني) دا دېيڙيت:

((نزاري ئه م چيايه به دريئاري ئه م چيايه ئه گه ريته وه بئي هوزي
گه ردی يان به تايي هت گوندہ کانی زيتني، بزى و گرانه له تورکيا وه
بوي به رُوڙيش سه رانس هری هه موی هين گوندي "ئيدلبي" يه)).

• مهلا مه مدوح ئيدلبي، د په رتووکا خودا ل لاهه ره (۱۲۵)، دبارا
(دو لا مه رزه ڦانا) دا دېيڙيت:

((ئەم دۆلە ئەكەويىتە رۇزئاواي گوندى ئىدلېلى لە نىوان چىاي مەرزەوانا و شكىرى چالاوى، لە گورستانى "شەخسى سىپەلوڭى" كە ئەكەويىتە باكورى كانى بۇوتىكى، لەم گورستانە دەست پى ئەكا بەرھو رۇزئاوا پى ھەل ئەچى تا ئەگاتە "كانيا گەلانگىقىرى").

• مەلا مەمدۇح ئىدلېلى، د پەرتۇوکا خۇدا ل لەپەرە (۱۲۸)، دبارا (ملانى)دا دېيىشىت:

((ئەم نىمچە دۆلە ھەممۇمى ئاقارى گوندى ئىدلېلى نى يە، بەلكو بەشى كە ئەكەويىتە لاي رۇزھەلات تا نىوهى ئاقارى گوندى ئىدلېلى يە، وە ئەو بەشى كە ئەكەويىتە لاي رۇزئاوا تا كوتايى ئاقارى گوندى پىندرۇيە)).

• مەلا مەمدۇح ئىدلېلى د پەرتۇوکا خۇدا ل لەپەرە (۱۲۴)، دبارا (دۇلا ئەلىي)دا دېيىشىت:

((ئەم دۆلە ئەكەويىتە باكورى رۇزئاواي "وارى خوارى جوا" لە لاي گوندى پىندرۇ لە رۇزئاوا رائەكشىت تا ئەگاتە "بىنىي بەرى كارى" درېزى ئەم دۆلە لە سنوورى (۵) كىلومەترە و بەرينىشى نىزىكە لە (۲) كىلومەترە.

بەشى رۇزئاوا لەم دۆلە ئاقارى گوندى "پىندرۇ" يە كەچى بەشى رۇزھەلاتى ئاقارى گوندى "ئىدلېلى" يە بە تايىبەت ئەم شوينانە خوارەوە::

۱ - مولى گەرمابووڭى

۲- میرگاخاری بارا

۳- کانی جیفری

کانی جیفری خۆی کانی ئاوه، ئاوه‌کى زورباشه و مال و ملکى گوندى ئىدلبى يه، بەلام خەلکى گوندى "پىندرۇ" بە غەدر و ناحەق ئاوه‌کەيان خستووته ناو بۇرۇيىھ و لو گوندى خويان راکىشايە. ئەو ئاوه ئاوي ئەوان نى يە بە خوشيان ئەزانىن و بە زولم يان بىدووھ، ئەبى بىدەنەوە خاوه‌نەكەی خۆى گوندى "ئىدلبى":

ئەمەو لە باکورى "دولى ئەلىي"، لەسەر رىي ئىدلبى - پىندرۇ ئاويك ھەيە ناوى "كانيا كەلى" يە، ئەو ئاوه ملک و سامانى گوندى ئىدلبىيە و شىنابى لەبەر ئەكرى و ئاويكى زۆر سارد و خۆشى ھەيە.

بەكورتى ملکى گوندى ئىدلبى و گوندى "پىندرۇ" لە دولى ئەلىي تىكىھەلاوه، بەلام ئاقارى گوندى ئىدلبى لە دولى "ئەلىي" لە كونەوە ئەچى تا ئەگاتە بەستا درىز لەسەر رىي ئىدلبى - پىندرۇ. ئەگەر لەلای ئىدلبى بچى بۇ پىندرۇ، شوينەكان بەو جورەيە:(بەردەكەشكى، كانيا كەلى، چەمى بخىز، بەستا درىز) ئىرانە سنورى گوندى ئىدلبىيە)).

• مەلا مەمدوح ئىدلبى، د پەرتۇوکا خۇدا ل لەپەرە (105)، بەحسى مىرکوشتنى و خويىرىيتنى دكەت و دېيىزىت: (("ھەمى سينيارى" كە براى "گىوي" بۇ، لەگەل مىرى "بەنانيان" كە مىرى ھەموو ھۆزى مزورى بۇ، بەشەرهات، كاتى ئەم مىرە ھېرىشى كرده سەر گوندى ئىدلبى. لەشكى لە گوندى پىندرۇ خىركىدەوە و هات تا گەيشتە چەلکى كانىبۇوتى و لەشكەكەش دامەزرا لە

داهولى و دهورو پشتى، وه سويندى خوارد ناچمهوه تا ئاگرى لە گوندى ئيدلبي بەرنەدەم، واتە هەتا نەيسووتىنم.

"حەمى سينيارى" ميرخاص و بەناوبانگ بەريي بەرمىش كونىدا چوو و سۇراوە "زىنى وارى" و پشتى لى ستاندىن، تەقەى لە تەنگە رەشهكەى خۆى هيئا و زەلامىكى لە پىندرويان بەرداوه و تەقەى لى هيئاوه و زەلامىكى ترى بەرداوه و تەقەى لى هيئاوه و زەلامىكى ترى لى بانگولوزكىد، سى زەلامى لى بەردانهوه بەوه لەشكى ميرى شكا و بەلاي داهولى ھەلات، مير بەتهنى بەجىما لە چەلكى كانىبىوتىكى، بەلام ميرى بەنانى ھەر لەسەر قىسى خۆى سور بۇوكە ھەر دوکەلى لە گوندى ئيدلبي بلند ئەكا يان بسووتىنى، بەلام خەلكى ئيدلبي لەھەر بەرژەوەندى و لەھەر ئەوه كە ميرى ھەموو ھۆزى مزورى بۇو و رىزيان لىباو گوتىان قەيدى ناكا بۇ ئەوهى سويندى لە ميرى نەكەۋى ھولەك لە بن نزارى بۇ ئاگرى تىپەردىن و دوکەلى لى بچى، بە جۇرە كىشەكە كوتايى پىھات. ئەمە وحەمى سينيارى براي گىوي بۇ لە تىرە و بنهمالەي "مەلا گىوي" بۇو، پىاويكى ئازا و پالەوانىكى بەناوبانگ بۇو).

• مەلا مەمدوح ئيدلبي، د پەرتۇوکا خۇدا ل لادەرە (176-177)، بەحسى مالە مەلايا ئيدلبيا دكەت، كو ئەو بخۇزى بىن وى مالئىيە و دېيىزىت: مالە مەلايا ئيدلبيا، مەلا و شىيخ و خەليفىت گوندى ئيدلبي و ھەمى عەشيرەتا مزویرىيَا بۇوينە و تەريقةت ژ

شیخیت (نهه‌ری) و هرگرتیه و دهوله‌تا ئالی عوسمان هەر ل شەمدينان هەتا مويسل كربوو عايدى وان.

دۇنى بارىدا مەلا مەمدوح ل لاپەرە (176) دېيىزىت: ((مەلا محمد امين، كورى مەلا مصطفى، هەر وەكى مەلا بۇوه، شىخى ئىرشادىش بۇوه لە گوندى خۇمان ئىدلېبى، بەلكە بۇ ھەموو ھۆزى مزورى)).

ئەم تەرىقەتە لە پېرانى (نهه‌ری) و هرگرتىووه و بۇويتە خەلیفەی وان و ئىزنىيانداوه ئىرشاد بکا)).

ھەروهتۇڭ ل لاپەرە (177) دېيىزىت: ((مەلا محمد شريف، كورى مەلا مصطفى يە، مەلايەكى زور زانا و ئاگادار بۇو، پياوېيکى ئاقل و ماقول بۇو، هەر لە شەمدينان تا موسىل دەولەتى ئالى عثمان عائىد بە ئەۋى كردىبوو، هەر گىر و گرفتىكى لەو ناوه قەومابا ئەو چارەسەرى ئەكىد و ھەر ئەو بۇو مەلاي ئەناردن بۇ گوندەكانى ھۆزى مزورى و ھۆزى شىزروانى)).

گۇتنىت مەلا مەمدوح ئىدلېبى لسەر گوندى (پىيندرۇ) و لسەر وان بابهتىن پەيوەندى ب ھەردۇو گوندىت (پىيندرۇ - ئىدلېبى) قە ھەي، لىرە ب ديماهى هاتن.

تەوەرى چوارى

جابا خەلکى گۈندى پىيىندرۇ بۇ مەلا مەدۇح
ئىيدىلىبى و راستىرنەقىا خەلەتىيەت وى

بەری خال ب خال ئەم جابا مەلا مەمدوح ئىدلې بىدەينەقە،
دەپەت پىچەك لىسەر ۋى مەسىلە راواھستىن، چونكى ئەقە
مەسىلەكا (ياسايى) و (كۆمەلایەتى) يە ژى.

يا فەرە هەمى لايەك ۋى راستىيىن بىزانن كو:

❖ ئەف بابەتە زۆر ژەندى مەزنتر و ئالۇزترە كو كەسىكى
وەكى (مەلا مەمدوح) بىتى بەلگە و شاھد و سەند و بەس ب
نەقىسىنەكى، عەردەكى، يان ئاقەكى، يان ئاقارەكى ژە گوندەكى
بىستىنيت و بىدەتە گوندەكى دى، چونكى ئەف كارە كارەكى
نەياسايىه و چ ياسا ل كوردىستانى و جىهانى ئەقەن چەندى قەبىل
ناكەن. ژېرەندى ئەقە بۇ مە ئىكە ژە عەجايىباتىت ۋى زەمانى!!

❖ ئەف مەسىلە، مەسىلەكا كۆمەلایەتى، يەعنى نە دویرە
نۆكە، يان دپاشەرۇزىدا كىشە و شەر و بنارىت كۆمەلایەتى
ژىچىيىن، چونكى ئەم جىرانىت ئىكىن، خەلکى مە و وان پىڭە
دەنە دەقەرى و ناف ئاقارىت خۆ، بۇ پانجارى و گەپىانى و
سەخېرەرنى رەز و بىستانىت خۆ، ب تايىبەتى ل وەرزى بەھارى،
قىجا نە دویرە ئەو تشتىت مامۇستاى دېرتۈوکا خۆدا گۆتى بىنە
سەبەبىن ھندى شەرە دەف دنابىھەرا خەلکى گوندە پىندىرۇ و
ئىدلېيدا چىتىيەت و كىشە مەزن بىت، ئەم دېرسىن: ھنگى كى
سەبەبە و كى دى بارى ۋى بەرپرسىيارىيەتىن ھەلگرىت؟

ب قهناعه‌تا مه، مامۆستا نهشیایه ب راستی و دروستی و
دادپه روهرانه و ب ئىنساف به حسى توخىبىت مه و گوندى ئىدلېي
بکەتن، ۋىچا ژېھر ئىك ژقان دوو ئەگەرا بۇويه:

۱. يان مامۆستا دبارا توخىبىت ھەردۇو گوندىت (پىندرۇ-

ئىدلېي)دا، يى (نەشارەزا) بۇويه، چونكى ل وىرئى نەزىيائىه،
بەلى ئەف چەندە بق وى نابىتە عوزر، چونكى ھەكە مرۆف
دەشتە كىدا يى نەشارەزا بىت، يان نابىت به حسى وى تشتى
بکەت و دەستقەدەت، يانزى دەقىت پرسىيارا كەسەت ژخۇ
شارەزاتر بکەت و خۇ شارەزا بکەتن، پاشى لسەر ھندى
باخقىت، ۋىچا زۇرا فەربۇو دەمى نېمىسىنى وى پەرتۈوكى،
مامۆستايى ھندەك رىدىيىسپى و پىرەمیرىت شارەزايىت
ھەردۇو گوندىت پىندرۇ و ئىدلېي ل جەھەكى خرۋەكربانە و
پرسىيارا توخىبىت وان ژ وان كربايە، يان ژى ئەف بابەتنى
ئالۇز و ھەستىيار ھەر بە حس نەكربايە و دەنگ ژى
نەئىنابايە.

۲. يان ژى ئەو زانىارىيەت مامۆستايى كرىنه ژىدەر بق توخىبىت

مه و وان، زانىارىيەت نەرات و دروست بۇويه و جەھى
باوەرىي نەبۇويه و نەھاتىنە پىشتراستكىرن، ئەفە ژى نابىتە
عوزر بق ناقىرى، چونكى زۇرا فەر بۇو سەيدا پىتە دىقەتنى
دەقى مەسەلەيدا بکەت و پرسىيارا ھندەك رىدىيىسپى و
پىرەمیرىت شارەزايىت ھەردۇو گوندىت پىندرۇ و ئىدلېي
بکەتن، پاشى ۋى تشتى بنقىسىت و بەلاقكەت، چونكى ئەف

پرسا هاتییه به حسکرن یا گریدایه ب خەلکى ھەردۇو گوندا
و نەقىيەت وانىت داھاتىقە ژى.

نۆكە ژى خال بخال و ب رىز دى جابا مەلا مەمدوح ئىدىلىبى
دەينەقە، لى بەرى ھەر جابەكى، دى ئامازى ب نېسىنىا جەنابى
وى كەين، پاشى دى جابا گوندى پىندرۇ نېسىن.
• مەلا مەمدوح ئىدىلىبى، دېرتۇوکا خۇدا ل لاپەرە (109دا،
دبارا توخييىت گوندى ئىدىلىبىدا دېيىزىت:

((لە رۆژھەلاتەوە پشت کاولەكانى گوندى ھۆپە، لە خورئاواوه
"بەستا درىز" كە نزىكە لە گوندى پىندرۇ)).

جابا خەلکى گوندى پىندرۇ لى سەر توخييىت گوندى ئىدىلىبى:

سەبارەت كاڭلىت گوندى ھۆپە، مە چ شۇول پى نىنە، چونكى
ئەقى بابەتى پەيوەندىيىا ب گوندى ھۆپە بخۇقە ھەى.
بەلىن دەمى مامۆستا دېيىزىت:
((لە خورئاواوه "بەستا درىز"، كە نزىكە لە گوندى پىندرۇ)).

ئەم نزانىن مامۆستايى چ بەلگە و دەلليل و سەنەد ھەنە كو
توخييى وان ژلايىن رۆژئاڭايىقە (بەستا درىز)، ئەم ل وى دېرسىن:
ھەكە راستە حدودى مە و وان بەستا درىز، چتۇف زۇربەي
ھەرە زۇرى زەقى و زار و پەسە و بىرىنگىت خەلکى گوندى
پىندرۇ ل (مېرگا سېپىندارۇكى) و (چەمى بخىز) و (كانىا كەلى) و
(بەرده كەشكى) ھەنە، كو ھەمى دكەقەنە ژ بەستا درىز وىقە بۇ
لايىن گوندى ئىدىلىبى؟!!

لهوپا ئەو تىشنى نافېرى گۆتى چ ئەسل و ئەساس ژبۇق نىنە و
ئىلائى خەلکى گوندى پېتىدرۇقە ناهىيە قەبىلەرن.

- هەروه تۆف مەلا مەمدوح ئىدلېبى، ل لاپەرە (۱۱۶)، دبارا
(چىايى مىيۇيىزى) دا دېبىزىت:

((ئەم چىايىه ئەكەويتە باشۇورى(كەفرى بەردىرى). درىئىيەكەي
نېزىكە لە ۱۰ كىلىمەتر. لە (دەرىيى لاتى) لە چىايى گارەي لە¹
ھنداوى زىنا سورى لە لاي رۆژئاوا دەست پى ئەكە روبەرۇى
كەفرى بەردىرى بەرە روژھەلات ئەروا تا دەگاتە(دو كونا
مەموى) لەسەر رىيى ئىدلېبى - شىروان).

چىايىكە هەر لە(دەرىيى لاتى) تا ئەگاتە نیوهى ناوى گارەيە،
لەوى بەولاؤھ تا كوتايى ناوى (چىايى مىيۇيىزى) يە، ئەم چىايىش
وەكۆ ئەوانى تر سوودى زۇرىلى وەردەگىرى. دورندەوە تەير و
تاش لى زۇرە، كوتايى چىايىكەي كە پىيى ئەلەين(دو قونكا كونا
مەموى) لانەي گورگانە و گورگى لى زۇرە)).

جابا خەلکى گوندى پېتىدرۇق لسەر (چىايى مىيۇيىزى):

- مامۆستا دبارا (دەرىيى لاتى) دا دېبىزىت:

((دەرىيى لاتى ل چىايى گارەي ل ھنداقا زىنا سورى ل لاي
رۆژئاڭايى دەستپىيدەكەتن)).

بەلى مە دېيت بېزىنە مامۆستايى كۆ دەرىيى لاتى ناكەۋىتە ھنداقا
زىنيا سۇرى، بەلكى دكەۋىتە ھنداقا لاتى، لاتى بخۇزى ھەتا دەچىتە
ژ كانپا (خپا بۆگەنلىپىدا، ھەمى زەقى و پەسىت خەلکى گوندى

پىندرۇنە، كو توخىبى مە و وان ل (خرا بۆگەنى)، زەقىا (عەبدوللائىن ھەمیرە) يە، كو ئەف زەقىيە دەكەفيتە دەھوروپىشتى كانىا (خرا بۆگەنى).

• مەلا مەمدۇح ئىدىلىبى، ل لاپەرە (119)، دبارا شكىرى پشت گوندى پىندرۇ، كو مامۆستاي ب (چىايىن مەرزەقانَا) يىن ناۋىئىناي، دېبىزىت:

((ئەم چىايە لە لاي رۇژئاوا لە گەلى سارداوى لە گوندى "پىندرو" دەست پى ئەكا و درىز ئەبىتەوه بەرھو رۇژھەلات تا ئەگاتە"زىنى وارى خوارى جوا" كە ئەكەويتە رۇژئاواى كانىبۇوتىكى)).

جابا گوندى پىندرۇ لسەر شكىرى پشت گوندى پىندرۇ(چىايىن مەرزەقانَا):

+ هەم خەلكى مە، هەم خەلكى گوندى ئىدىلىبى ژى، وى راستىيىن زۆر باش دزانىن كو سارداشقى نە دوир، نە نىزىك پەيوەندى ب گوندى ئىدىلىبىقە نىيە و شكىرى پشت گوندى پىندرۇ(چىايىن مەرزەقانَا)، ژلايى رۇژھەلاتىقە شكىرى پشت گوندى پىندرۇيە و ھەر ل (سارداشقى) بىگە، ھەتا دگەھىتە (رەزۆكى)، خەلكى گوندى پىندرۇ تەسەرف تىداكىريه.

ئەف شكىرى ل ھافىنى جەن پالىنا بىزنىت گوندى پىندرۇ بۇويە و چولىي وى شكىرى ژلايى خەلكى گوندى پىندرۇقە ھاتىيە بىرىن و ل دەمىن حەوجە يا ژى خەلكى گوندى پىندرۇ دارىت خۇ بۇ

و هر زی زستانی ل وی شکیری بپینه و ئینانه، هه روھتۇق ئاخرين خالا گوندی پېندرق، رەسا مالا (مەھمەد سەلیم پېندرقىي) و (مەلا خەلیل ئىدلبى) بۇويه، كو هەفتۇخىب بۇويه دگەل رەزىت رەزۆكى. هەروھتۇق ھەمى دزانن ل رەخ رەزىت رەزۆكىقە، خەلكى گوندی پېندرق ھېتىين لىنى سووتىنه و دار لىپرىنه و چولى لىنى بېرىي و رۆزھەكتى ژى ژ رۆزان ئىدلبىيَا ئەو عەرد ب ملک و مالى خۆ نەزانىيە و تەسەرف ژى تىدا نەكىريه.

ھەروھتۇق شکيرى پشت گوندی پېندرق (چىايىن مەرزەقانا)، ژلايىن رۆزئاڭايىن ۋە، ھەر ژ ساراداچى بىگە، ھەتا ژ (دەرىيى دەھلى) تىدىپەرىت، ھەمى زەقى و بىرىنگە و رەسەنە و خەر ژى ملک و مالى گوندی پېندرقونە و ئىك ب ئىك دەقەبەشىنە، بتنى مالا (مەھمەد وھىسى ئىدلبى)، كو ب (محى وەسى) ھاتىيە ناسىن، رەسەكا ل (بىنما كانىا كەلى) ھەى، بتنى ئەو رەسە دگەھىتە (بىنما كانىا كەلى و چىايىن مەرزەقانا)، دگەل زەقىيَا (حەميد عەزىز) ل بەرددەشكى، كول سالا ۱۹۷۰ بۇ چارەسەركرنا نەخۇشىيَا خۆ، ب نەچارى فرقۇت بۇ مزگەفتا گوندی ئىدلبى.

• مەلا مەمدوح ئىدلبى، د پەرتۇوکا خۆدا ل لەپەرە (۱۲۲-۱۲۰)، دبارا چىايى كىرى خەنگىل (كۈرى بۆتىنى) دېيىزىت: ((نざارى ئەم چىا يە بە درىزايى ئەم چىا يە ئەگەرىتە و بۇ ھۆزى گەردى يان بە تايىيەت گوندەكانى زىتى، رۆزى و گرانە لە توركىا وھ بۇي بە رۇزىش سەرانسەری ھەمووی ھين گوندی "ئىدلبى" يە.

له روژئاوا وهره دو بۇ لای رۆژه‌لات شوینى يەکەم "تى" يە پاشان "خوارى نەھ میران" له دو "رەنیا پېندرويان" ھ پاشان "پاناو" "بن کارەمیش" "رەنیا گرکى").

جابا گوندى پېندرو لىسەر چىايى كىرى خەنگىل(كۈرى بۆتىنى):

+ دەمى سەيدا بەحسى نزارى چىايى بۆتىنى دكەت و دبىزىت: يىن گوندىت (زىتى، پزى و گرانە) يە، ئەم وەكى گوندى پېندرو دبىزىنە مامۇستاى: ئەقى مەسەلى پەيوەندىيە ب خەلكى گوندى ئىدلېي و عەشيرەتا گەردىيەنە هەى.

لى دەمى دبىزىت: (ژلايى بەرقۇزىقە سەرانسەر ھەمى يىن گوندى ئىدلېتى، و ل رۆژئاۋايى وهره بۇ رۆژه‌لاتى جەن ئىكىن (تىيە)، پاشى خوارى نەھ مىرايە، پاشى رەنیا پېندروقىيايە، پاشى پاناقە، پاشى بن کارەمېشە، پاشى رەنیا گرکى يە).

ئەم دجابا ويدا دبىزىن: ئەقى چەندى چ راستى و ھەقىقەت ژبۇ نىيە، چونكى توخىبى مە و گوندى ئىدلېي يىن ديارە و ھەمى رەسەنە و ھەر پەسەكىن ژى خودانى وى يىن ديارە و بەرى پەر ژ سەد سالا ئەو رەسە ھەمى ب خودان بۇوىنە و كەسى ژى چ جارا نەگوتىيە (خەلکى گوندى پېندرو)، ئەقە رەسىت ھنگۇ نىنە!! نۆكە ژى ئەم دى توخىبىت خۆ و گوندى ئىدلېي لىسەرى (كۈرى بۆتىنى) ھەتا (شىكىپى چالاڭى) دياركەين، كو ب ۋى رەنگىيە:

لسرى كورى بوقىنى ب لايى بەرۋىيە بەرەف خارى، كو دېيىتە (رەحيمۆكى)، رەسا بىنەمەلا فەقالىشىرە، ل(رەحيمۆكى) خارتى ب لايى كىرىي ئىدىلىقە دى بىتە(ناقروھىنى)، كو رەسا (مەلا يونس) و (مراد عەبدوللە هەمیرە)ى و (مەلا عەبدولپەھمان)ە، ھەر ل ناقروھىنى تەنشت رەسىت پىتىرۇيىا بىت مە ناڭ لېئىنائى ب رەخى ئىدىلىقە رەسەكا(مەلا يونس)بىتى يَا ھەى. ل وىرئ پىداتر، رەسا (كەريم عەبدوللاؤ جبرائيل عەبدوللە)يە، ل(ناقروھىنى)پىداتر دى بىتە (لاتە كويىرى)، پشتا لاتى، رەسا (مەلا عەبدولپەھمان) و (مەلا جبرائيل)ە، ژ وىرئ پىداتر دى بىتە (وھرگىرى)، رەسا (مەلا عەبدولپەھمان)ە، ژلاتا پىدا دى بىتە (كانيكى)، دىسان رەسا (مەلا عەبدولپەھمان)ە، ل تەنشت رەسا (مەلا عەبدولپەھمان)قە ب لايى كەفسىنى(ئىدىلىقى)قە، رەسا (مەلا مەممەد سەليم)ە، ل تەنشت رەسا (مەلا مەممەد سەليم)قە بولايى (ئىدىلىقى)، رەسا (چىچى ئەمین)ە، ل خارتى رەسا (چىچى ئەمین) و (مەلا مەممەد سەليم)قە، رەسا (مەلا عەبدولپەھمان)ە، ژ وىرئ پىداتر، رەسا (مەلا عۆزىز وەسمان)ە، ل وىرئ پىداتر بەرەف (شكىرى چالاقي)، رەسا (مەلا عەبدولپەھمان)ە، ل رەسا (مەلا عەبدولپەھمان)پىدا ھەتا دگەھىتە (شكىرى چالاقي)، دگەل چەند چالىت شكىرى چالاقي، رەسا (مستەفا تاهر فەعمەر)ە.

ل تەنشت شكىرى چالاقي، كو دېيىتە ھەقىزا عەلەغاي، بۆ سېپىرىزى و ئاخەرین خالا ملانى، ھەروەتۆف تەنشتا كانيكى، كو دېيىتە تراشا بىرىيىا و ئاخەرین خالا بىنما ملانى، ھەروەتۆف تەنشتا

و هرگیزی و لاته کویری و نافروهینی، کو بهره‌ف لاتا کهوا و خاری نهه میرا و پشتا خاری نهه میرا و ره حیمۆکیش دچیت هه تا دگه هیته سه‌ری کوری بوتینی، ژبلی په‌سه‌کا (مهلا عه‌بدوللای)، کو دکه‌قیته (و هرگیزی)، هه که ئیدلبیا ره‌سه‌ک يان داره‌ک يان بهره‌کنی دی ل ویری هه‌بیت بلا بیئن؟ چونکی ئه و جهیت مه ناقلیئینای هه‌می ره‌سیت خه‌لکی گوندی پیندرؤنه و ئه و ره‌سه هه‌می دقه‌به‌شینه و ب خودانن و هر ره‌سه‌کنی ژی خودانن خو هه‌یه.

• مهلا مه‌مدوح ئیدلبی، د په‌رتووکا خودا ل لاپه‌ر (۱۲۵)، دبارا (دؤلا مه‌رزه‌قانا) دبیژیت: ((ئه م دوله ئه که‌ویته روقزئاواي گوندی ئیدلبی له نیوان چیای مه‌رزه‌وانا و شکیری چالاوی، له گورستانی "شەخسى سىپه‌لوکى" كه ئه که‌ویته باکورى کانى بعوتکى، لەم گورستانە دەست پى ئه کا بهره‌و روقزئاوا پى هەل ئەچى تا ئەگاتە "کانیا گەلانگىيفرى)).

جابا گوندی پیندرق ل سه‌ر دوّلا مه‌رزه‌قانا:

+ ئەم وەکى خەلکى گوندی پیندرق باش دزانىن و پشتراستىن كو توخىبى مە و وان ل دوّلا مه‌رزه‌قانا ژلاين بەرۇزىقە (شىقكا تاراقكايى)، شىقكا تاراقكاكا بەرەف ملانى، خەلکى گوندی پیندرق چولىي خۆ لىپرييە و هىتتىننەت خۆ لى سووتىنە و دار لى بېرىنە و بەرى سەد سالا ژى خەلکى گوندی پیندرق ھەلت مەرمالاتى خۆ ل نىزىكى شكىرى چالاقي چىكرينە.
لاين دى بىي شىقكا تاراقكاكا ژى خەلکى گوندی ئىدلېنى تەسەرف تىداكىيە.
دىسان مەلا مەمدوح، (كانيا گەلانگىقىرى)، كو ب (كانيا ملانى) ياخدارە، ب ياخەلکى گوندی ئىدلېنى دزانىت.

جابا گوندی پیندرق ل سه‌ر "كانيا ملانى":

+ ب ھەقىقت ژ قەديم و زەماندا، ھەر لسەردەمى باب و باپير و ئەزادادىت مە و وان، ھەتا توکە، كانيا ملانى ياخەلکى گوندی پیندرق بۇوييە، ئەم نزانىن كى ئەو ماف دايە مامۆستاي ئەقى كانيى بىكتە ياخەلکى گوندی ئىدلېنى، دحالەكىدا، خەلکى گوندی ئىدلېنى بىستەكاكا عەردى ژى ل ملانى و نىزىكى كانيا ملانى نىيە!!
ئەگەر راستە پارا خەلکى گوندی ئىدلېنى دئافا كانيا ملانىدا ھەبووييە و ھەيءە، بۆچى (ئىدلېبىيا) مەر و مالات و پەزى خۆ بۆ ئاڭدانى نەدائىنا سەركانىا(مانلىق) ئاڭىدەن و موخل بىهن و بىر بىهن؟ ژېھەرچى وان ب تەنەكاكا ئاڭ ژېپىرا مه‌رزه‌قا ھەلدكىشا،

کو(ئەممەد ئاغايى شىروانى)، بۇ خىرا خۇ ئاڭا وى بىرى ئىنابۇ دەرى؟

دىسان ئەم ل مامۆستاي دېرسىن: ئەگەر راسته ئاڭا كانيا ملانى يا گوندى ئىدلېتىيە، بۇچى بەرى ئەف بىرە بەھىتە لىدان، خەلکى گوندى ئىدلېتىيە پەزى خۇ دېرە كىرىيى ئىدلېتىيە دەرىاند، پاشى ل (دەرىيى دەۋلىت) ۋازى دكىر و دېرە (كانيا كەلى) ئاڭىدا!

• مەلا مەمدۇح ئىدلېتىيە، د پەرتۇوکا خۇدا ل لايپەرە (۱۲۸)، دبارا (مانى) دا دېتىزىت:

((ئەم نىمچە دولە ھەمووئى ئاقارى گوندى ئىدلېتىيە نى يە، بەلكو بەشى كە ئەكەويتە لاي رۆژھەلات تا نيوھى ئاقارى گوندى ئىدلېتىيە، وە ئەو بەشى كە ئەكەويتە لاي رۆژئاوا تا كوتايى ئاقارى گوندى پىندىرىيە)).

جابا گوندى پىندىرۇ لىسەر (مانى):

■ مامۆستا دبارا ملانىدا دېتىزىت: (مانى نىمچە دول)، لى يَا راست ملانى نە دولە، نە نىمچە دولە ژى، بەلكى ھەمى ملن، چونكى ژناقى وېرە دىارە. ناڭبىرى وەتۆف دايە دىاركىن كو رۆژھەلاتا ملانى عەردى خەلکى گوندى ئىدلېتىيە، لى ھەم خەلکى گوندى مە، ھەم خەلکى گوندى ئىدلېتىيە ژى وى راستىيى باش دزانن كو ئىدلېتىيە نە ل رۆژھەلاتا ملانى، نە ل رۆژئاڭا ياخانى چ عەرد و ئاقار نىنە.

قىچا ئەو تشتى مامۆستاي دبارا ملانىدا گۆتى يى دويره ژ راستى و هەقىقەتى، چونكى ملانى هەمى رەسە و زەقى و رەز و برينجەنە و هەمى ژى ب خودانن و بەرى سەدان سالان ئەو عەرد دناف گوندى مەدا ھاتىيە قەبەشىن و ئەقە سەدان سالە گوندى مە شۇول تىدا دكەت.

ئەم ل جەنابى وي دېرسىن: كا كىز رەسە و زەقى و رەز و برينجە ل ملانى يا خەلكى گوندى ئىدلېيىھ؟ ئەگەر خەلكى گوندى ئىدلېي پارچەكا رەسى يان زەقىيەك يان رەزەك يان برينجەك ل ملانى هەبىت، بلا نىشا مە بىدەت!! لى هەمى دزانن خەلكى گوندى ئىدلېي نە كىم نە زۆر، چ ملک و مال ل ملانى نىيە.

* مەلا مەمدوح ئىدلېي، دېرتۇوکا خۆدا ل لاپەرە (۱۳۴)، دبارا (دۆلا ئەلىي)دا دېتىزىت:

((بەشى رۇزھەلاتى ئاقارى گوندى "ئىدلېي" يە، بە تايىھەت ئەم شويىنانەي خوارەوە:
۱- مولى گەرمماووکى
۲- مىرگا خوارى بالا
۳- كانى جىفرى

كانى جىفرى خوى كانى ئاوه، ئاوهكى زورباشه و مال و ملکى گوندى ئىدلېي يە ، بەلام خەلكى گوندى "پىندرو" بە غەدر و ناحەق ئاوهكەيان خستووته ناو بۈرييە و لو گوندى خوييان راكىشايە.ئەو ئاوه ئاوى ئەوان نى يە بە خوشىيان ئەزانن و بە زولم يان بىردووھ، ئەبى بىدەنەوە خاوهنەكەي خوى گوندى "ئىدلېي".

ئەمەو لە باکورى "دولى ئەلىي" ، لەسەر رىي ئىدلېنى - پىيندرۇ ئاوىك
ھەيە ناوى "كانيا كەلىي" يە، ئەو ئاوه ملک و سامانى گوندى ئىدلېبىيە و
شىنايى لەبەر ئەكرى و ئاوىكى زۇر سارد و خوشى ھەيە.

بەكورتى ملکى گوندى ئىدلېنى و گوندى "پىيندرۇ" لە دولى ئەلىي
تىكەهلاوه، بەلام ئاقارى گوندى ئىدلېنى لە دولى "ئەلىي" لە كونەوە
ئەچى تا ئەگاتە بەستا درىز لەسەر رىي ئىدلېنى - پىيندرۇ. ئەگەر
لەلای ئىدلېنى بچى بۇ پىيندرۇ، شويىنه كان بەو جۇرىيە:
(بەردەكەشكى، كانيا كەلى، چەمى بخىن، بەستا درىز) ئىرانە
سنورى گوندى ئىدلېبىيە)).

جابا گوندى پىيندرۇ لسىر "دۇلا ئەلىي":

+ هەلبەت ھەمى دزانن دۇلا ئەلىي، ئىكە ژ وان دولىت مەزىتت
گوندى پىيندرۇ، ب بتىنى (مزگەفتا ئىدلېنى) و چەند مالەكتىت (گوندى
ئىدلېنى) چەند پارچە زەقىيەك ل باکورى دۇلا ئەلىي ھەنە، نەكۆ
ھەمى عەردى دنაڭ دۇلا ئەلىيىدا ب دار و بەر و ئاڭ و ئاقارقە يىت
خەلكى گوندى پىيندرۇنە، چونكى ھەر ژ قەدىم و زەماندا وان پەزى
خۆ لى چەراندىيە و ئاۋادىيە و گىايى خۆ لى دروبييە و محتاجىيەت
خۆيىت ژيانى لى دابىنكرىنە و كار و كەسابەت و تەسەرپ تىداكىيە.
مامۆستاي ئىشارەتەكى تايىھەتى دايە (موخلى گەرماقۇكى) و
(مېرگا خارى بارا) ل دۇلا ئەلىي و ب عەردى خەلكى گوندى
ئىدلېنى دزانىت، لى مە بەلگە و دەليل ھەنە كۆ ب تىنى خەلكى
گوندى ئىدلېنى چەند پارچە عەردىكىت كىم ل وىرى ھەنە، نەكۆ

هەمى عەردى (موخلى گەرماقۇكى) و (مېرىگا خارى بارا)، ملک و مالى خەلكى گوندى پىندرقىيە، چونكى هەمى عەردى وىرىي يىن ۋەبەشىيە و ھەر كەسەك خودانى زەقى و پەسە و بىرینگا خۆيە و ناڤىت وان ژى دىارن.

مەلا مەمدوح سەبارەت ئاقا (كانى جىفري)، كو ئاقەكە دكەقىتە دناف دۆلا ئەلىيدا، دېيىزىت:

((كانى جىفري خۆى كانى ئاوه، ئاوهكى زورباشه و مال و ملکى گوندى ئىدلېنى يە ، بەلام خەلكى گوندى "پىندرۇ" بە غەدر و ناھق ئاوهكەيان خستووته ناو بۇرىيە و لو گوندى خۆيان راكىشايە.ئەو ئاوه ئاوى ئەوان نى يە بە خوشىان ئەزانن و بە زولم يان بىردووه، ئەبى بىدەنەوە خاوهنەكەي خۆى گوندى "ئىدلېنى" .)).

مەلا مەمدوح بى ھېرqli و ويقە و بى سەنەد و شاهد و بەلكىت ياسايى و شەرعى، ئاقا(كانى جىفري) دكەتە يا گوندى ئىدلېنى و دېيىزىت: پىندرقىيَا بە غەدر و زولم و نەھەقى ئەو ئاقا ب بۇرىيَا ۋەگوھاستى بۇ گوندى خۆ، ھەروەتۆڭ كەفا ژى ل پىندرقىيَا دكەت و دېيىزىتى: دېيت وى ئاقى بۇ خودانى وى بىزقىرىنەقە، كو گوندى ئىدلېبىي!!

ئەم دېيىزىنە ناڤىرى: ئاقا (كانى جىفري) ل ئەننەيا (چەلى كانى جىفري) دزىت و چ جارا گاران و حىوان لىسەر نەھاتىنە ئاددان، بەس بۇ ۋەخارنى مفا ژى ھاتىيە وەرگرتىن، لى خەلكى گوندى ئىدلېنى ژى وى راستىيى زۆر باش دزانىت كو رۆزەكى ژ رۆزان

نه کیم نه زۆر، ئاقا (کانی جیفرى) يا وان نەبوویه، چونکى عەرد و زەقى و پەسە و بىرىنگىت چار دەورى کانى جیفرى، ل باکورى و باشۇر و رۆژھەلات و رۆژئاپايى ۋى کانىيى ھەمى يىت خەلکى گوندى پېتىدرۇنە و خودانىت وان عەرد و زەقى و پەسە و بىرىنگان ژى دىارنى، بۇ ۋى چەندى ژى مە بەلگە و سەندە ھەنە، ۋىچا ئەم نزانىن مامۆستاي ئەف گۆتنە ژ كىرى ئىنایە و جەنابى وى چ بەلگە و سەندە ھەنە؟!

دېسان ئەم ل وى دېرسىن: ھەكە راستە خەلکى گوندى ئىدىلىبى چ عەرد ل نىزىكى ئاقا (کانى جیفرى) ھەبىت، يا رۆژەكى ژ رۆژان مفا ژ وى ئاشى وەرگرتىبىت، بلا بۇ مە بىزىت كا كەنگى بۇویه و چتۇف بۇویه؟

ھەر وەكى ھەمى دزانىن گوندى پېتىدرۇ، گوندەكى بۇش بۇ، ئاقا (کانى جیفرى) ژى بۇ ۋەخارنى، ئاقەكا باش و سار و خوش بۇو، ژبەرەندى ل سالا (۱۹۷۲)ن، گوندى پېتىدرۇ ب رسمى داخاز ژ رىبەرە گەلى كورد، مەرحووم(مەلا مىستەفا بارزانى) كر، كو لىسر ئەمرى جەنابى وى ئاقا کانى جیفرى بېرىكا بۇرپىيا ل (کانى جیفرى) بۇ ناف گوندى پېتىدرۇ بەھىتە ۋەگوھاستن، جەنابى مەرحووم بارزانى ژى رازى بۇو و بېياردا وى ئاشى بۇ خەلکى گوندى پېتىدرۇ ۋەگوھىزىت.

ۋىچا دېسان ئەم ل ناڭبىرى دېرسىن: ھەكە ئەو ئاش يا گوندى ئىدىلىبى بىت، بۇچى و ژبەرچى و چما وى رۆژى ئىدىلىبى نەدھاتن بىزىنە خەلکى گوندى پېتىدرۇ ئەم رازى نايىن ھنگ ۋى ئاشى بۇ گوندى

خو ببهن؟! بچى هنگى وان ل نك جهناپى مەرحووم بارزانى شکایت ل خەلکى گوندى پىئىدرق نەكر و خۆ كې و بىئەنگ كر؟!!
ھەكە مامۆستا بىزىت: گوندى ئىدىللىنى دەقى مەسەلەدا خەمسارى كري، بچى هنگى جهناپى وى لىسر قى مەسەلەن نەدھاتە دەنگ؟
بتابىيەتى وى سەرددەمى سەيدا ل باشىرى روانىزى دىزىيا، جهناپى مەرحووم بارزانى ژى ل دەفهرا بالەكايەتىيى بۇو، مژولىي سەركىدايەتىكىندا شۆپشى بۇو، زۆر ل وى بىن نىزىك بۇو، كەس ژى وەكى جهناپى بارزانى قەدرى مامۆستايىت ئايىنى نەدگرت،
قىچا بچى وى هنگى نامەك بقى جهناپى مەرحووم (مەلا مستەفا) نەدھنارت، يان بچى وى تەشريف نەدبرە دىوانا جهناپى بارزانى و نەدگوتى ئەو ئاڭ، ئاقا گوندى مەيە و وئى غەدرى ل گوندى مە نەكە؟!
ھەكە هنگى مامۆستايى حەزكربا، دا زۇر ب ساناهى چىتە نك جهناپى بارزانى، چونكى وى دەمى زروفەكى گونجاو ھەبۇو،
هنگى سەرددەمى بەيانا (11) ئازارى بۇو، شەر دنابەرا حکومەتى و شۆرەشىدا راودەستابۇو و هاتوقچۇ دنابەرا دەفهريت
حکومەتى و شۆرەشىدا ھەبۇو.

جارەكا دى ئەم ل مامۆستايى دېرسىن: ئەگەر ئاقا (كانى جىئەرى) ياخىنلىكى بايە، چتۇف هنگى مەرحووم (مەلا مستەفا بارزانى) رازى بۇو ئەو غەدر و زولم ل ئىدىلبىيا بەيتەكىن و چتۇف جهناپى وى ب غەدر و زولم ئەو ئاڭ دايە خەلکى گوندى پىئىدرق؟!!

براستی ههکه جهناجی وی شاره زایی ل دهقهرا مه ههباي، وی
قەت نەدگوت: خەلکى گوندى پىندرق، ب غەدر و زولم ئەو ئاڭا ژ
مه ستاندى، چونكى ھەمى دزانن ھنگى سەردەمى حۆكمى (مالا
بارزان)بۇو، كەس ۋېھر وان نەدشىيا غەدر و زولمى ل كەسى
بىھت و وان ژى نەدھىلا چ گوند غەدرى ل چ گوندا بىھن.

لى ھەم ئەم، ھەم سەيدا، ھەم خەلکى گوندى ئىدلېي ژى، وی
راستىيى باش دزانن كو ئەو ئاڭ ۱۰۰% يا خەلکى گوندى
پىندرقىيە و دويير و نىزىك پارا چ گوندىت دى تىدا نىيە.

ھەر بۇ زانىن و ئاگادارىيَا ھەمى لايەكى، ل سالا ۱۹۶۳، دەمى
رژىما ھنگى يا عىراقى ھېرىش كريه سەر دەقهرا بارزان، مەھرەي
رېزدار مەرحووم (لوقمان بارزانى) لسەر ئاڭا (كانى جىفرى)بۇو،
كو ھنگى ھەمى ئەو پىشىمەرگە و لەشكى دەگەل ويدا خەلکى
دهقهرا بارزان بۇون و مفا ژ وى ئاڭى وەردگرت، بلا ل
پىشىمەركىت ھنگى بېرسن، كا ھنگى وان ئەو ئاڭ ب يا كى زانىيە؟
ل دىماھىكى دىسا ئەم ل مامۇستاي دېرسىن: ھەكە خەلکى
گوندى ئىدلېي پارچە زەقىيەك يان رەسەك يان بىرىنگەك ل
باکور و باشۇر و رۆزھەلات و رۆزئايىت ئاڭا (كانى جىفرى)
ھەبىت بلا بىزىت كا ل كىرى يە و يا كىيە!!!

• مەلا مەمدوح ئىدلېي، د پەرتۇوکا خۇدا ل لاپەرە (۱۳۴)، دبارا
ئاڭا(كانىا كەلى)دا دېزىت:(له باکورى دولى ئەلىي، لەسەر رىنى
ئىدلېي - پىندرۇ، ئاوىيك ھەيە، ناوى (كانىا كەلى)يە، ئەو ئاوه ملک و
سامانى گوندى ئىدلېي)).

جابا خه لکن گوندی پیندرق لسهر ئاقا کانیا كەلى:

▪ هندى ئاقا (کانیا كەلى) يه، ب چ تەرزا ملک و مالى ئىدلېبىا نىيە، چونكى يا كەشتىيە دناف عەردى مزگەفتا پىندرقدا، لى ھەر ژكەقىدا گاران و حیوانىت ھەردوو گوندىت پىندرق و ئىدلېبىي پىنكە مفا ژيۇھەرگەرتىيە و ھەردوو گوندا ماف ھەبوویه بەھرى ژيۇھەرگەن و ژى قەخۇن و حیوان و گارانىت خۆ لسەر ئاش بىھن.

ھەروەتۇڭ ئاقا (کانى ساركى)، دگەل بىنە رەسا دەوروبەرىت کانى ساركى ژى، كو دكەقە رۆزئاقايىا (بەرده كەشكى) و خالا دىماھىكى يا حدودىيە دنابىھەرا عەردى مە و ئىدلېبىادا، ھەتا سالا ۱۹۵۸ يا گوندى پىندرق بۇويه و خودانى وى (جەسىم مەلا ئەحمد) بۇويه، بەلى پشى (۱۹۵۸) ز (حەسەن جەسىم پىندرقىي) ژ كەسادى و دەستكۈرتى و نەچارى ئەو ئاق فرۇتىيە (عەزىز مەجید ئىدلېبى).

• مەلا مەمدۇھ ئىدلېبى، د پەرتۇوکا خۆدا ل لەپە (۱۵۵) بەحسى مىرخاسىت گوندى ئىدلېبى دكەتن كا چتۇڭ مىركۇز و خويىنرېزبۇويىنە و دېيىزىت:

((حەمى سىنيارى كە بىرای "گىۋى" بۇو، لەگەل مىرى "بەنانىيان" كە مىرى ھەموو ھۆزى مزورى بۇو، بەشەرهات، كاتى ئەم مىرى ھېرىشى كەرد سەر گوندى ئىدلېبى "لەشكى لەگوندى پىندرق

خرکردهوه و هات تا گه يشه چه لکى کانیووتکى و له شکره كه ش دامه زرا له داهولى و دهورو پشتى و سویندى خوارد ناچمه وه تا ئاگرى له گوندى ئىدلې بەرنەدەم، واتە هەتا نەيسووتىنەم.

"ھەمى سينيارى مىزخاصل و بەناوبانگ بەرپى بەرمىش كونيدا چوو و سۈرلە زىنى وارى و پشتى لى ستاندى، تەقەى لە تەنگە رەشەكەى خۆى هيئا و زەلامىكى لە پىندرۇيان بەرداوه و تەقەى لى هيئاوه و زەلامىكى ترى بەرداوه و تەقەى لى هيئاوه و زەلامىكى ترى لى بانگولوزكىد، سى زەلامى لى بەرداوه بەوه لەشكى مىرى شكا و بەلاي داهولى ھەلات، مىر بەتهنى بەجيما لە چەلکى کانیووتکى، بەلام مىرى بەنانى ھەر لەسەر قسەى خۆى سۈر بۇوكە ھەر دۆكەلى لە گوندى ئىدلې بلند ئەكا يان بسووتىنى، بەلام خەلکى ئىدلې لەبەر بەرژەوندى و لەبەر ئەوه كە مىرى ھەموو ھۆزى مزورى بۇو و رىزيان لىيىن گوتىيان قەيدى ناكا بۇ ئەوهى سويندى لە مىرى نەكەۋى ھۆلەك لە بن نزارى بۇ ئاگرى تىبەردهن و دۆكەلى لى بچى، بەو جۇرە كىشەكە كوتايى پىھات. ئەمە وحەمى سينيارى براي گىيى بو لە تىرە و بىنەمالەي "ملا گىيى" بۇو، پىاويكى ئازا و پالەوانىكى بەناوبانگ بۇو).

جابا خەلکى گوندى پىندرۇ لىسەر شەرى حەمى سينيارى و مىرى بەنانىيا:

+ مامۆستا دېلى گوتىنا خۆدا بەحسى شەرەكى دكەتن، كو دنابەرا مىرى (بەنانىيا) و كەسەكى(ئىدلې)دا قەومىيە، كو ھنگى مىرى (بەنانىيا)، مىرى ھەمى عەشيرەتا (مزورى) ياخوو.

ناقبری دبیزیت: کەسەکى ئىدلې بناقى حەمى سینیارى (۳)
کەس ژ پىندرۇيىا كوشتن!!!

براستى ئەو تشتى ناقبرى بەحسکرى، تشتەكى عەجىب و غەرېيە،
چتۇف كەسەك دگەل لەشكى عەشىرەتكى ب شەر بەھىت و
لەشكى عەشىرەتكى بشكىت و ئەو كەس بىنى سەربىكەۋىت، ئەقە
ژلايەكى، ژلايەكى دېقە ئەم ل وى دېرسىن: كا بەلگە و دەلىلىت وى
چنە لسەر وى چىرقۇك و چىقاتۇقا وى ۋەگىتى؟ چونكى باب و
باپىرىت مە، كەس بەحسى ۋى شەرى نەكرىيە و ئەق تشتە ژى دچ
پەرتۇوكىت مىزۇوېيدا نەھاتىيە بەحسکرن، مىزۇوېيا مىرىت بەنانىيان
ژى نەھندا كەقە كو كەس نەزانىت كا ئەق رويدانە رويدايە يان نەء.
ژبەرەندى ئەو تشتى وى گۆتى ئەم رەتدىكەينەقە و ئەم ئىدلېيىا
ب (خزم و كەسىت) خۆ دزانىن، نە (خويىدارىت) خۆ. بەس
مەگرتى(گريمان) ئەو تشتى مامۇستايى گۆتى وەتۇقە، ئەم ل وى
دېرسىن: هەرى براستى بۇ (مامۇستايىكى دىنى) يىن وەكى تە
دروستە بەحسى شەپىت كەفن و خويىدارىي بىكت، بتايىبەتى ئەو
شەپىت خەلک تىدا هاتىيە كوشتن و خوين تىدا هاتىيە رېتىن؟!
ھەرى ئەقى مەسەلە فتنە و ئازاواھ لېچىنابىت؟ ھەكە فتنە ژىچىبۇر،
كى ژى بەرسىيارە؟ ھەرى باشتىر نەدبوو كو وى ل جىاتى
ھندى، بەحسى پېڭە ژيانا ھەردۇو گوندا و ھەقى جىرانەتىيىن
كربايە؟!!

سەيدا ھەر دېرتۇوكا خۇدا ل لاپەرە (156) بەحسى مىرخاسەكى
دى يى ئىدلې دكەتن و دبىزىت: ((رسولى ئالىا مىزەكى كوك و

نهترس و بهناو بانگ بwoo، له ههموو شهر و شوريك بهشداربوو و سهركهوتتوو بwoo، وه هر شتيكى ههوهسى ليبا ئەيى كرد، (پياو كوشتن) يان (تالان كردن) و (تالان هيinan) با ئەيى كرد، ترسىكى خستبوروه ناو خەلک و ولات تا ئەو راددهىه مندالى ناو لانكى يان بى هاوىش ئەكردەوە و ئەيان گوت وس به وس رسول ئاليا هات.

شهويك چووه شيروان له پشت دهرگەيەكى راوهستابوو، گوينى ليبيوو كابرايەك ئەيى گوت رسول ئاليا چى يە؟ وەها وەھايلى ئەكەم، رسول ئەوهى دەناو زگى خۆى هيina گوتى راوهسته چىتلى ئەكەم.

روزىك ئەم كابرايە له سوارى ئەچى پشتە گيابىكى له پشتى يە، رسول ئەگاتى تفەنگە رەشكەيەكى پيوه ئەتهقىنى و درېزى گورى ئەكا لهوى ئەكۈزى)).

جابا خەلکى گوندى پىندىرۇ نسەر رسول ئائىايىن مىرخاس:

+ ئەم دېيىزىنە مامۆستاي: هەمى دىزانن دېيىزىنە وان كەسا (مىرخاس و مىرسەر) ئەۋىت ھەمبەر نەيار و دوژمنان شەپى دكەن، يان بسەر دوژمناندا سەردىكەقىن يان شەھيد دىن، كەنگى (زەلام كوشتن) و (تالان كرن) و (تالان ئىنان) ول پشت دهرگەھىت خەلکى راوهستان و (جاسوسى كرن) ل نك مە كوردان و بىسلمانان، مىرخاسى و مىرسەرى و زىرەكى بۇويە؟! ئاياب ھزرا جەنابى تە، ئىدلېلى دى شانا زىيى ب ھندىقە كەن كو بنافى وان، چىرۇك و مىژۇوپا مىۋەقىت (تالانچى) و (رېڭر) و

(زهلامکوژ) و (جاسووس) بق ۋەگىتىرى و تۇماركەى؟؟ جابا ۋان پرسىاران ژى دى بق جەنابى مامۆستايى و خەلکى گوندى ئىدلېنى و خويىنەران ھېلىئىن!!

• مەلا مەمدوح ئىدلېنى، د پەرتۇوکا خۇدا ل لاپەرە (176-177)، بەحسى مالە مەلا يىلا ئىدلېبىيا دكەت، كو ئەو بخۇزى يىن وى مالىيە و دېيىشىت: مالە مەلا يىلا ئىدلېبىيا، مەلا و شىيخ و خەليفىت گوندى ئىدلېنى و ھەمى عەشىرەتا مزوپىريبا بۇوينە و تەرىقەت ژ شىيخىت (نەھرى) وەرگرتىيە و دەولەتا ئالى عوسمان ھەر ل شەمدينان هەتا مويسىل كربۇو عايدى وان.

دەقىن بارىدا مەلا مەمدوح ل لاپەرە (176) دېيىشىت: ((مەلا محمد امين، كورى مەلا مصطفى، ھەر وەكىو مەلا بۇوه، شىيخى ئىرشادىش بۇوه لە گوندى خۇمان ئىدلېنى، بەلكە بق ھەموو ھۆزى مزورى)).

ئەم تەرىقەتە لە پىرانى (نەھرى) وەرگرتۇوه و بۇویتە خەليفەى وان و ئىزىنيانداوه ئىرشاد بىك)).

ھەروەتۆف ل لاپەرە (177) دېيىشىت: ((مەلا محمد شريف، كورى مەلا مصطفى يە، مەلا يەكى زور زانا و ئاگادار بۇو، پىياويكى ئاقىل و ماقول بۇو، ھەر لە شەمدينان تا موسىل دەولەتى ئالى عثمان عائىد بە ئەۋى كىردىبو، ھەر گىروگرفتىكى لە ناوه قەومابا ئە و چارەسەرە ئەكرد و ھەر ئەو بۇو مەلا ئەناردىن بق گوندەكانى ھۆزى مزورى و ھۆزى شىدوانى)).

جابا خه لکنی گوندی پیندرق لسهر قى بابەتى:

ئەف گۇتنىت مامۇستاي ل لاپەرە (176-177) دەربارەي ھىز و دەستەلات و ناڭ و بانگى مالە مەلايا ئىدىلېبىيا گۆتى، دژايەتىيەكە زۇرا ھەرى دگەل وان گۇتنىت وى، ئەۋىت دكتىبا خۇدا دەربارەي گوندی پیندرق كرى، بتايىبەتى دەمىن بەحسى (چىایى مەرزەقانا و كورى بۇتىنى و دۇلە مەرزەقانا و كانىا ملانى و ملانى و دۇلە ئەلىي) دكەت، ب تايىبەتىر ژى دەمىن بەحسى (**ئاڭا كانى جىفرى**) دكەت و دېيىزىت: ئەو ئاڭ يا ئىدىلېبىيا، پیندرقىا ب زولم و غەدر يا ژوان ستاندى و دېيت بۇ خودانى وى، كو گوندی ئىدىلېبى يە بىزقىرىننەفە.

ھەروەكى (مەلا مەمدۇح) دېيىزىت: مادەم (مالە مەلايا ئىدىلېبىيا)، ل ھەمى دەقەرا مزویرىيا (**شىخىت ئىرشادى**) بۇوينە و خودان (مەعبەد و مورىيد) بۇوينە، ھەروەتوق (خەلەپىت) شىخىت (**نەھرى**) بۇوينە، كو ھنگى ئەو بنەمال زلهىزىت دەقەرئ بۇوينە و مالە مەلاينى تەريقەت ژوان وەرگرتىيە، دىسان مالە مەلا، (**زانى**) و (**ئاقىدار**) و (**پىاو ماقولىت**) دەقەرئ و دەولەتا عوسمانى بۇوينە، كو ھنگى دەولەتكە زلهىز بۇويە لسەر ئاستى جىهانى و ھەر ژ (**شەمدىنان**) ھەتا (**مويسىل**)، كلىلا چارەسەركىندا كېشىت خەلکى دايە دەست وان، چتۇق نەشىايىنە كىشا گوندى خۇ دگەل نىزىكتىرين و مەزىتلىرىن گوندى جىرانى خۇ كو (**پیندرق**) يە، چارەسەر بىكەن؟! كو ھەمى دىغان ئەو

سنوریت نوکه مه و وان ههی، ههمان ئه و سنورن يیت
هنگی و بەری هنگی ههبووی و چ گۆرانکاری ب سەردا
نه هاتینه؟!!!

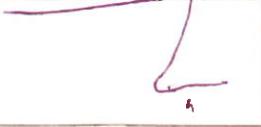
فیجا کارهکى نه بین بەرئاقلە، وى سەردهمی ئەف کیشەيە
ھەمی ههبووبن و مالە مەلایین خۆ لى كېرىت و خۆ لى
نه كېرىتە خودان و بى چارەسەر ھیلابنەفە و چاقىن خۆ ل
غەدر و ستهما پىتىدرقىيا نقادىبىت و دىفاع ل گوندى خۆ
نه كېرىت!!!!!!

ژبه رەندى ئەم پشتىراستىن، هەر ژكەۋىدا، هەتا ئەقىرق، ئە و
كېشىت مامۇستاي بەحس ژىڭرى دناقبەرا ھەردۇو
گوندىت(ئىدلىپى - پىتىدرق)دا نەبووينە، ئەگەر ھەبووبن ژى
بى چارەسەر و ھەلاويىستى نەماينەفە و دەدەمى خۆدا يىت
هاتىنە چارەسەر كىن، چونكى ھەكە ئە و كېشە دناقبەرا مە
و واندا ھەبانە و پىتىدرقىي زالىم و غەدر كەربانە و دەستى
خۆ دانا با سەر ملک و مالى ئىدلىپىيا، ب چ تەرزى مالە مەلایا
ئىدلىپىيا ئە و چەند ژى قەبىل نەدەكىر، چونكى هنگى ئە و (مەلا
و شىخىت ئىرشادى و خەليفە) يىت دەقەرئى بووينە و
خودان بېرىار و بالادەست بووينە و شيان ھەبوویيە مافى
بۇ خودان مافى بىز قىرىن.

قەوەرئ پىنجى

واژۋىيەت خەلکى گۇندى پىندىرۇ لىسەر وان
زانىيارىيەت دەقى پەرتىووكىيدا ھاتىنە بەحسىرن.

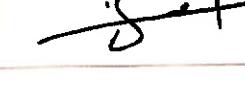
ناڭ و واژۋىيەت خەلکى گۇندى پىندىرۇ.

واژق	ناڤی سیپیانی	ژمارہ
	نادر حابیبی ھے میرہ	۱ -
	ھلال ابراهیم محمد	۲ -
	سعیل صالح توسر	۳ -
	زاهر ابراهیم علی	۴ -
	کھالہ توسر سلیمان	۵ -
	یاسین ابراهیم محمد	۶ -
	بھاء الدین محمد جبرائیل	۷ -
	احسن حاجی محمد سالم	۸ -
	شیخ توسر حاجی محمد سالم	۹ -
	سلطان مسکائیل محمد	۱۰ -

	نورت سعید عزیز	- ۱۱
	محمد يوسف	- ۱۲
	جعفر عزبي	- ۱۳
	نزار قصي الدين	- ۱۴
	حمزة سليم عزبي	- ۱۵
	سليمان بيبرس عزبي	- ۱۶
	عصام بيبرس عزبي	- ۱۷
	حمزة بيبرس عزبي	- ۱۸

١٥	ناصر جبعو امين	-١٩
١٦	حاجي عزيز وسمان	-٢٠
١٧	محمد امين عزيز وعاصي	-٢١
١٨	عمرو محمد ابراهيم	-٢٢
١٩	ابراهيم على ابراهيم	-٢٣
٢٠	امين جبعو امين	-٢٤
٢١	سليم فا جبعو سليم	-٢٥
٢٢	امن قادر شور	-٢٦
٢٣	حسينا صالح عيسى	-٢٧
٢٤	احمد محمد ابراهيم	-٢٨
٢٥	نهيب سعيد جبعو	-٢٩
٢٦	هاشم درويش عزيز	-٣٠

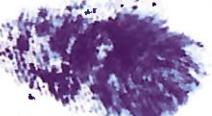
	٣١- بناء حيابط
	٣٢- شهادت
	٣٣- انتشار
	٣٤- انتشار
	٣٥- انتشار
	٣٦- انتشار
	٣٧- انتشار
	٣٨- انتشار
	٣٩- انتشار
	٤٠- انتشار
	٤١- انتشار
	٤٢- انتشار
	٤٣- انتشار
	٤٤- انتشار

	يoussef khouri youssef	- ٤٣
	فريقي عباس الحسني	- ٤٤
	سلطان دميران	- ٤٥
	سعيد العبدالله خورشيد	- ٤٦
	حاتم قاسم كريم	- ٤٧
	نعمه فواج الدين	- ٤٨
	محمد صالح السعدي	- ٤٩
	ماهند السعدي	- ٥٠
	نعاف السعدي	- ٥١
	وحيد يونس بيه	- ٥٢
	امينة سليمان صالح سعيد	- ٥٣

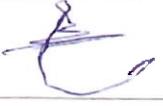
	- ٨٥ - خوشمودی خضری حکیم
	- ٨٦ - ماهر زاهر ابراهیم
	- ٨٧ - بانی نادر حاجی
	- ٨٨ - حسین عزیز حجاجی
	- ٨٩ - جبار ملال ابراهیم
	- ٧٠ - وسیان شوکری وسیان
	- ٧١ - محمد سعید ناصر
	- ٧٢ - کریم صبیر افغان
	- ٧٣ - عادل کارسون افغان
	- ٧٤ - فرار حسنه یاسین
	- ٧٥ - سید عبدالعزیز
	- ٧٦ - محمد سلمان احمد حاجی

	صبيح سعيد خليل	- ٧٧
	صبيح سعيد خليل	- ٧٨
	صبيح سعيد خليل	- ٧٩
	صبيح سعيد خليل	- ٨٠
	عاصم العذري	- ٨١
	عاصم العذري	- ٨٢
	عاصم العذري	- ٨٣
	ترشح فوزي عباس	- ٨٤
	الله يعينكم	- ٨٥
	كامل شعيب عباس	- ٨٦
	قرار اولى عباس	- ٨٧
	دكتور فوزي عباس	- ٨٨

	ناصح محمد عثمان	-٧٩
	فرج حسني	-٨٠
	طه محمد طه	-٨١
	اليوب فرج فليل	-٨٢
	شعبان حسني	-٨٣
	جباري فتحي زين الدين	-٨٤
	صلاح خوارزمي	-٨٥
	سعيد صالح صالح	-٨٦
	جليل حسين سعيد	-٨٧
	عبد الرحمن عباس شريف	-٨٨
	طارق سامي تاهر	-٨٩
	سيد ياسين ياسين	-٩٠

م	طه علی بن محمد	- ٩١
م	عبد الرحمن بن ياسين	- ٩٢
م	جعفر محمود يوسف	- ٩٣
	شیخ قادر عبدالله	- ٩٤
	شیخ فاضل	- ٩٥
م	سوان سلطان عبادتیل	- ٩٦
م	حاصب جادر سلمون	- ٩٧
م	جعفر جادر سلمون	- ٩٨
<u>احمد</u>	حمد زبر و میہو	- ٩٩
م	لرگن عمر عثمان	- ١٠٠
م	سردار لٹھری حسین	- ١٠١
م	صیفیل الدین حسین	- ١٠٢

	عمر حاجي	١.٣
	فاطمة حجاجي	١.٤
	فائق حسن جسم	١.٥
	جسم احمد جسم	١.٦
	محمد عبدالله عبد الله	١.٧
	زكريا ولد عزي	١.٨
	قاسم سليمان مخلص	١.٩
	زكريا رهيبة وسنان	١.١٠
	محمد عاصي عاصي عاصي الرحمن	١.١١
	ناصر الدين عاصي	١.١٢
	كافم عاصي	١.١٣
	البيجو عاصي	١.١٤

	سعادت شاہر	- ۱۱۵
	عبدالله ابراهيم محمد	- ۱۱۶
	ربيه عبدالله مراد	- ۱۱۷
	لازم علی فتوح	- ۱۱۸
	شهنگ آحمد حسین	- ۱۱۹
	شریف سالم عینی	- ۱۲۰
	عبد الرحمن هادی فتوح	- ۱۲۱
	سلطان علی الدین شاہ	- ۱۲۲
	احمد فتحی یوسف احمد	- ۱۲۳
	ادريس عبدالله جون	- ۱۲۴
	محمد طاهر احمد صلاح	- ۱۲۵
	ويسى اسرار فتحی نژدین	- ۱۲۶

Λ+

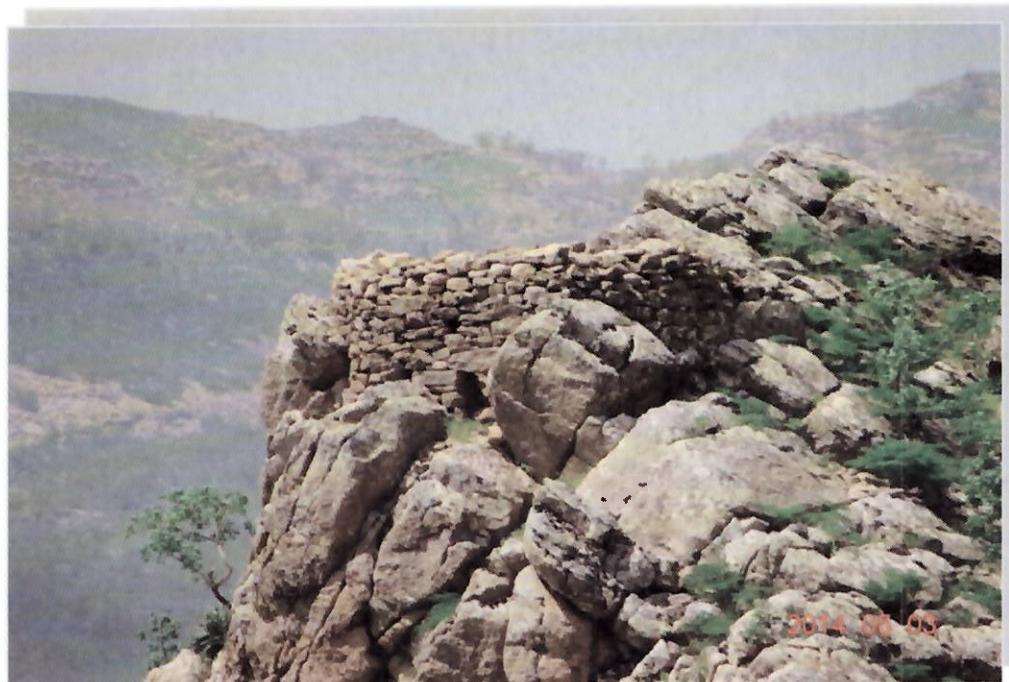
تهوہری شہشی

چهند دیمه نه کیت گوندی پیندرؤ

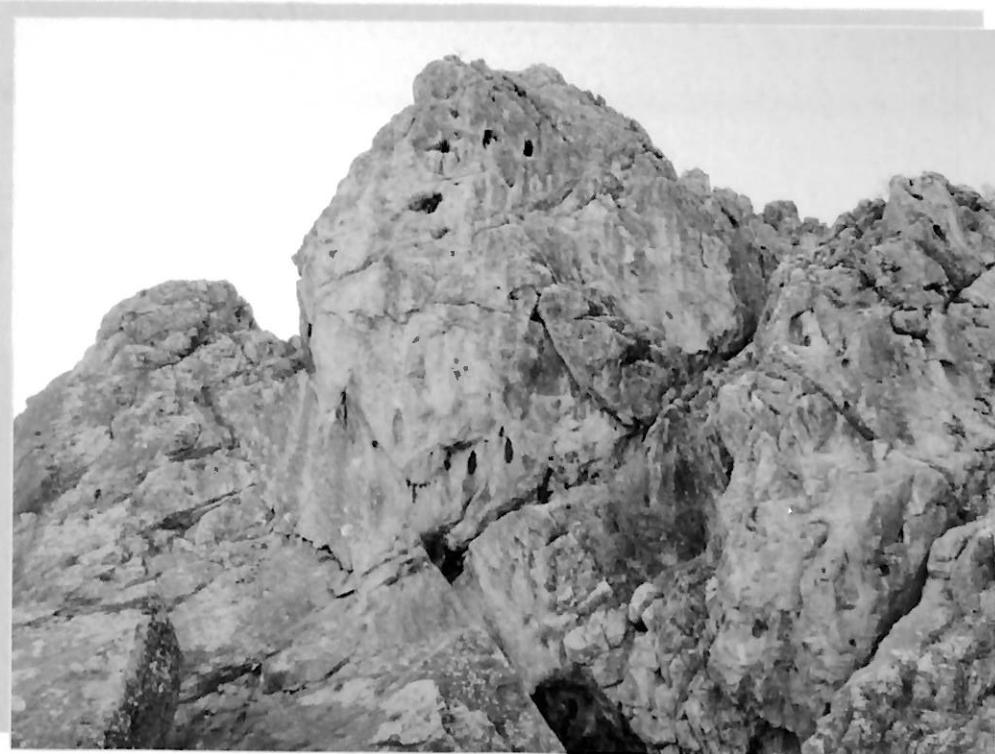
کانیا کەندا گوندی پىتىدرق

قەلاتا ھنداش گوندی پىتىندىرۇ

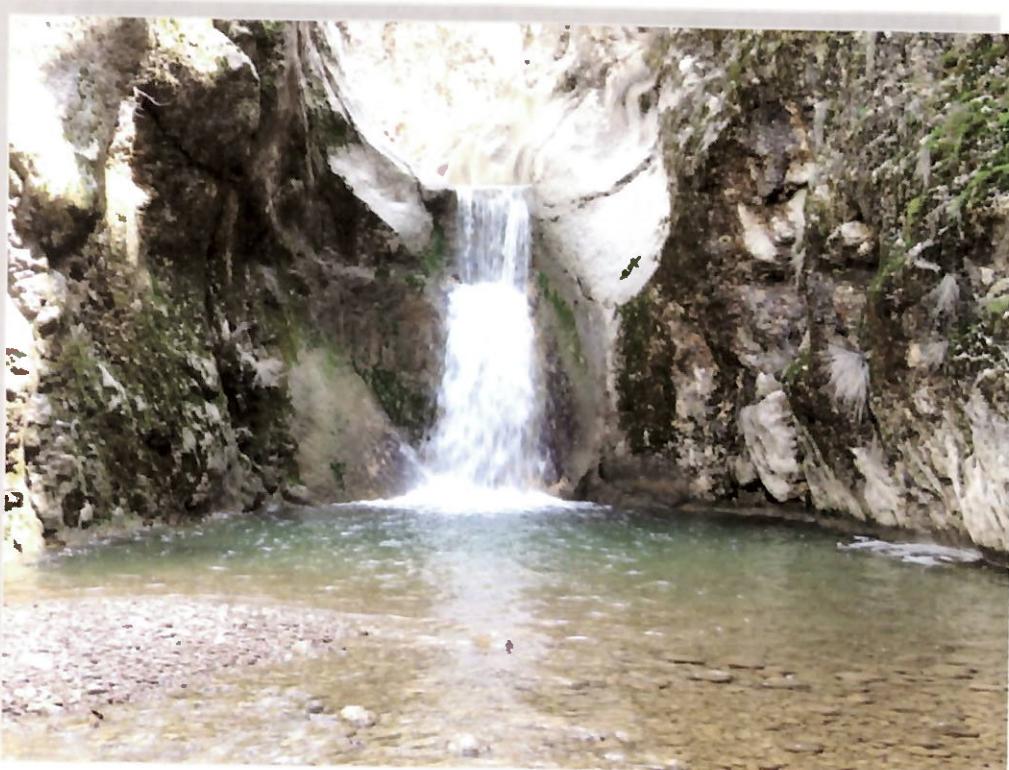
کەفرى هنداش گوندى پىتىندىرق

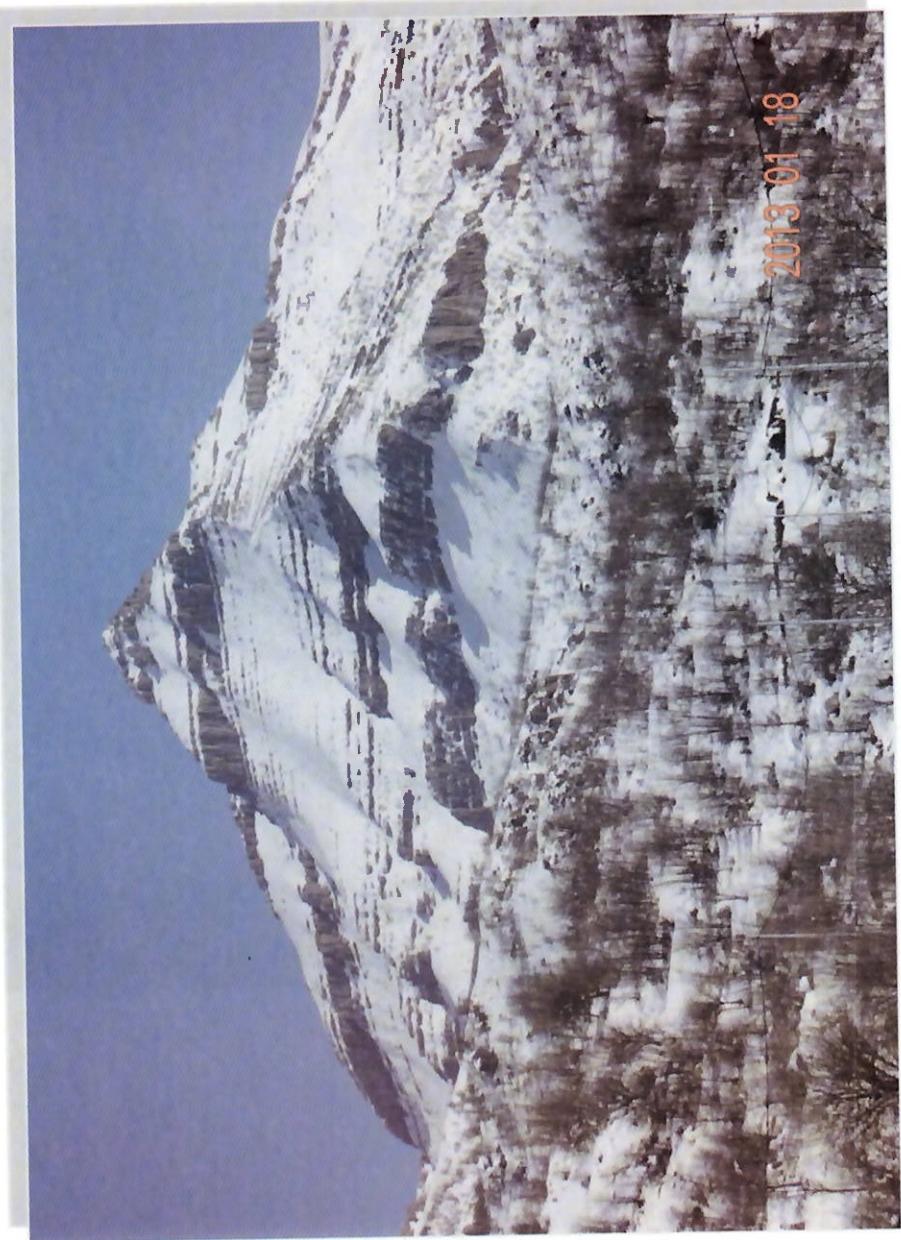

کەفرى ھنادە گوندە پىتىدرۇق

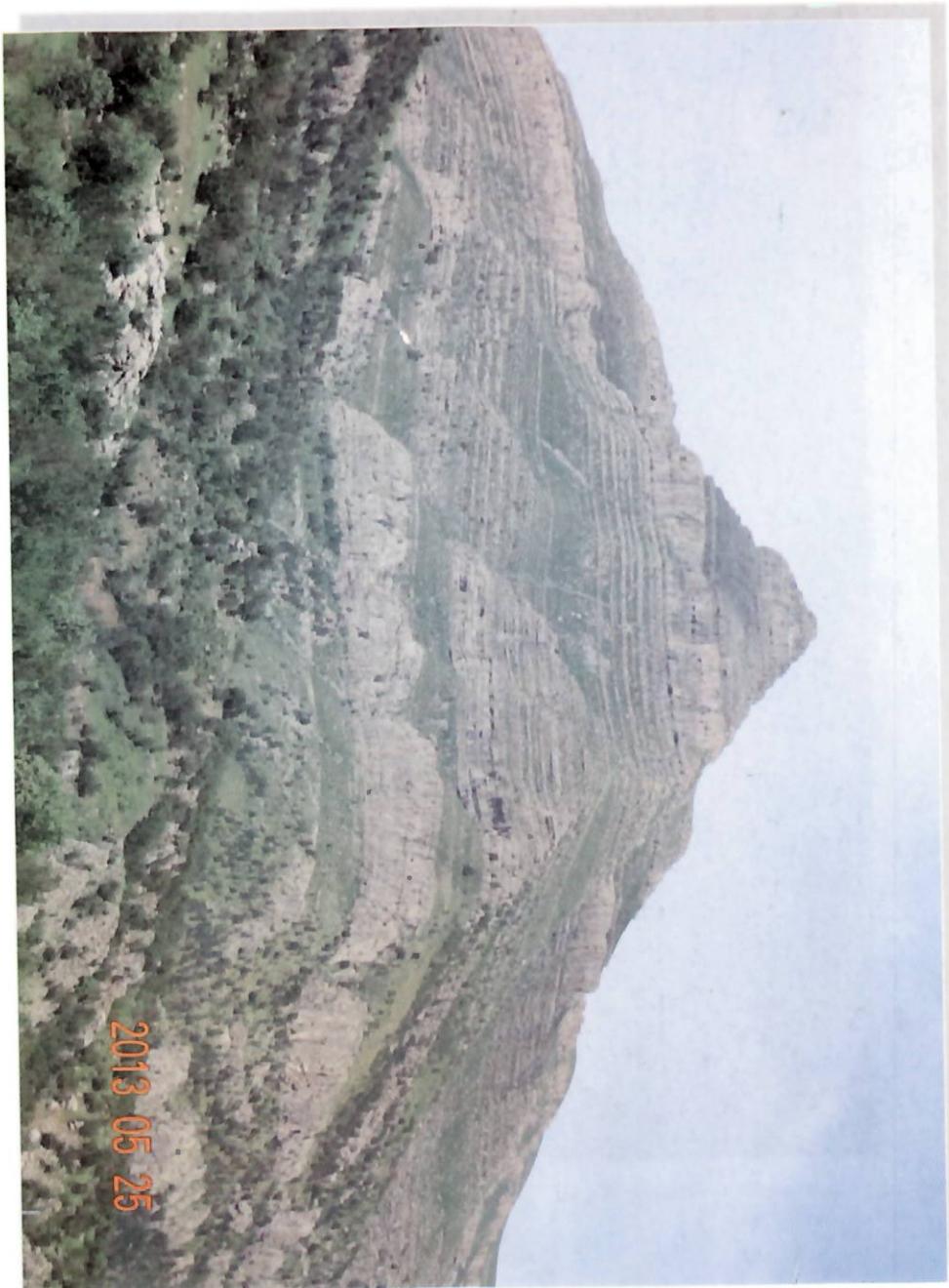
سویلی سارداشی

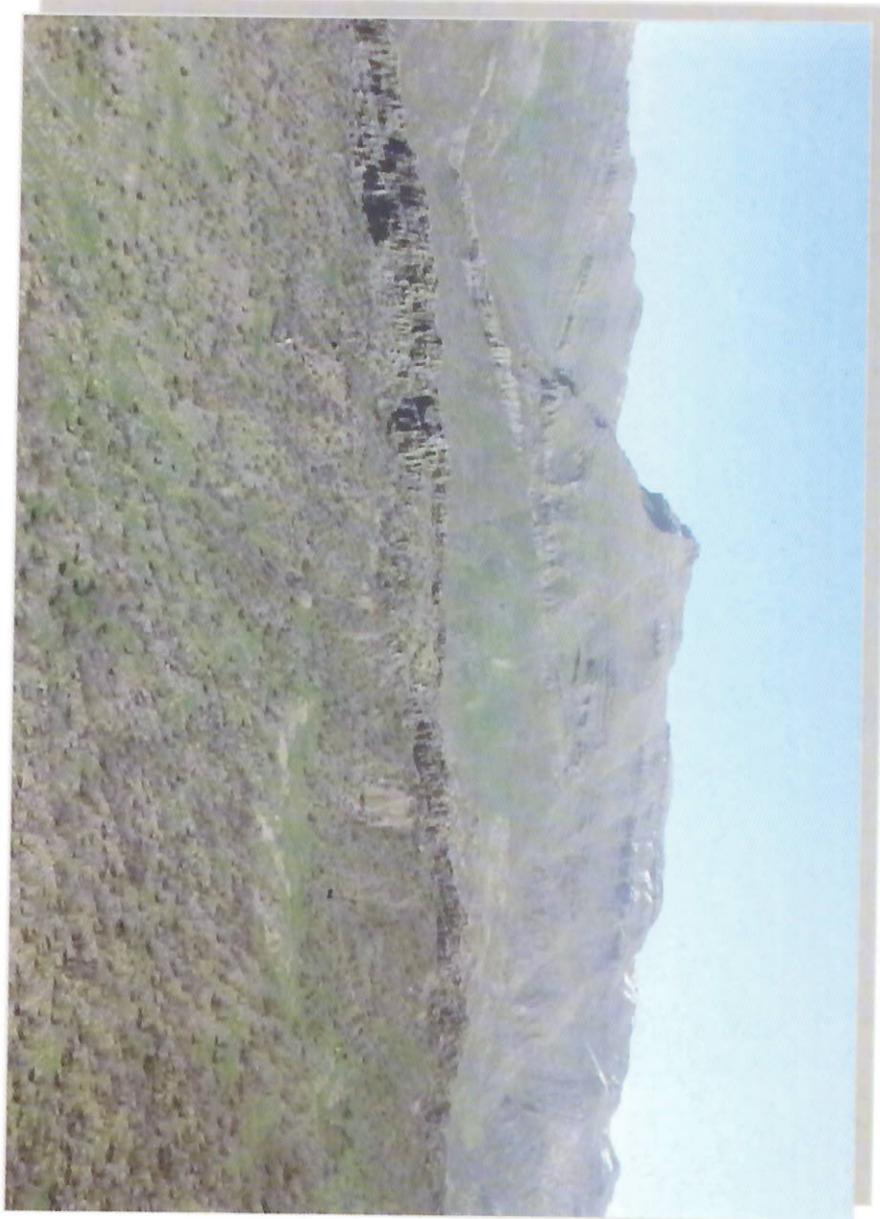

88

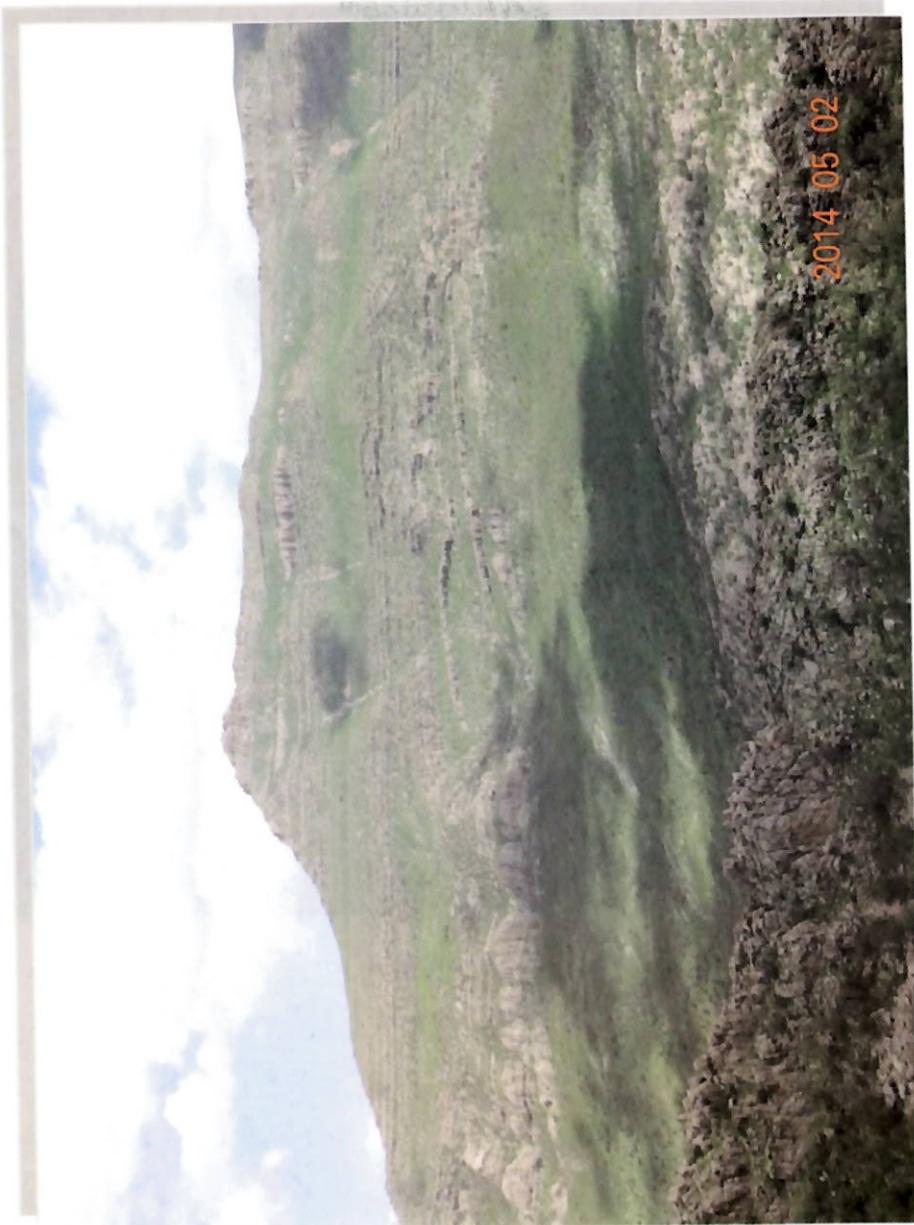
چیاین بۇتىنى

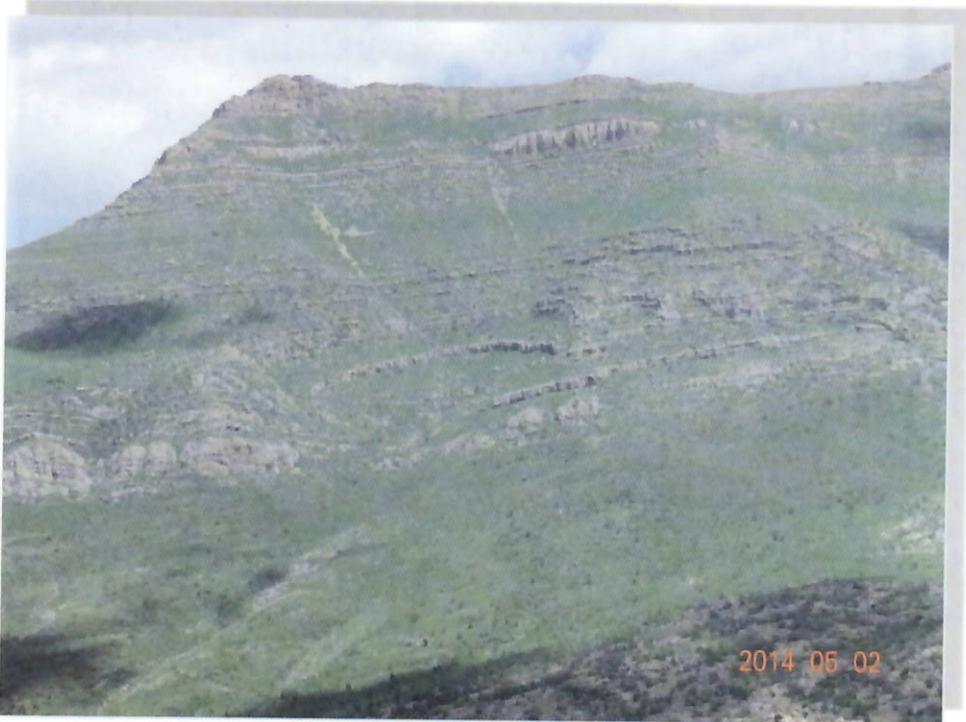
2013 05 25

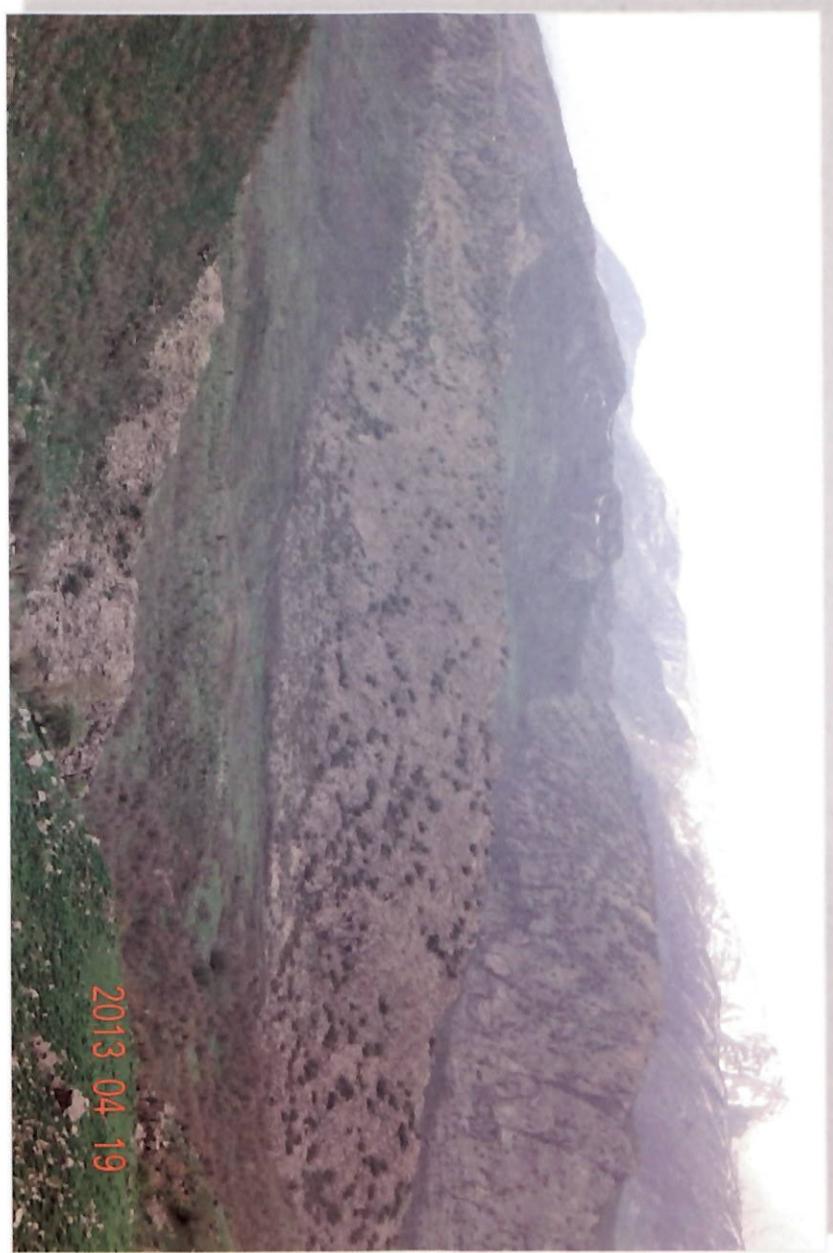
9.

16

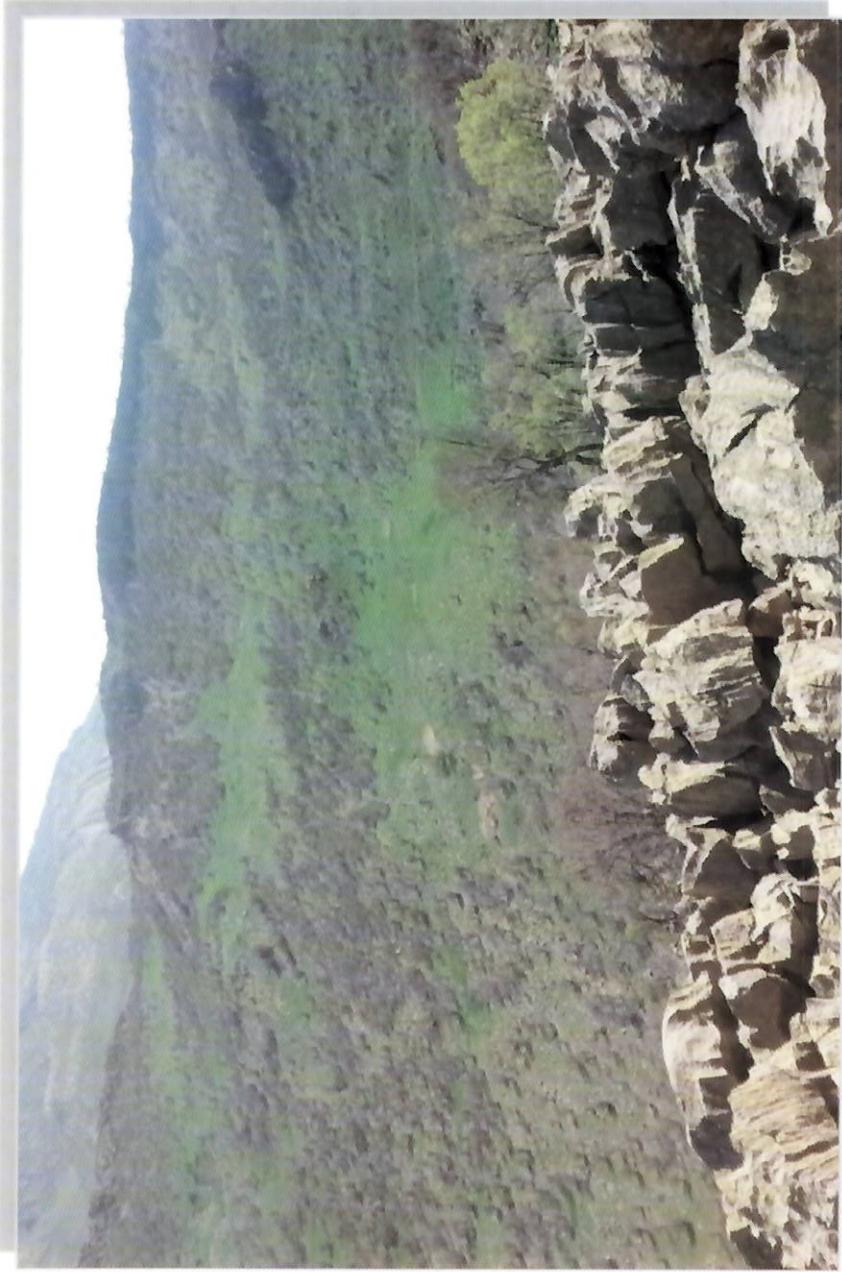

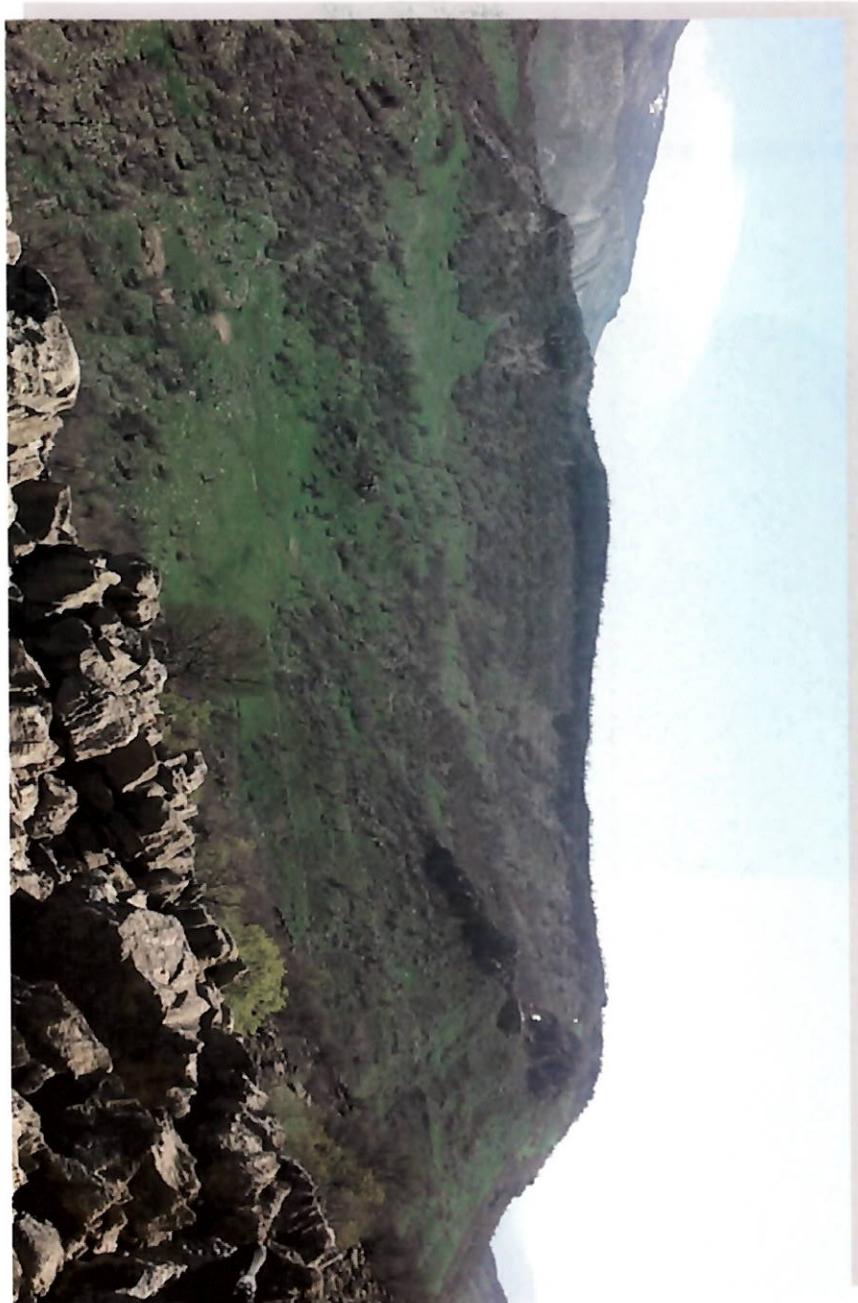
92

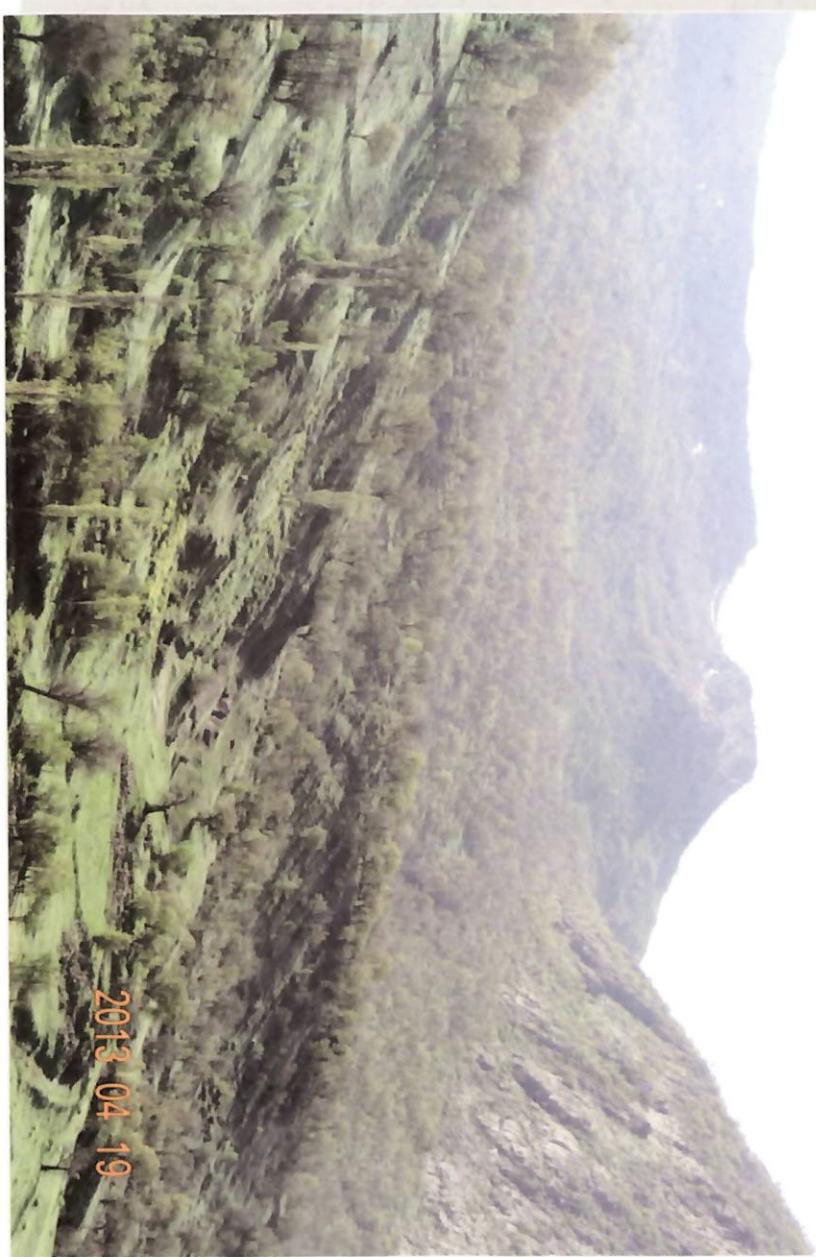
2013 04 19

93

2013 04 19

دو لا ئەلىن

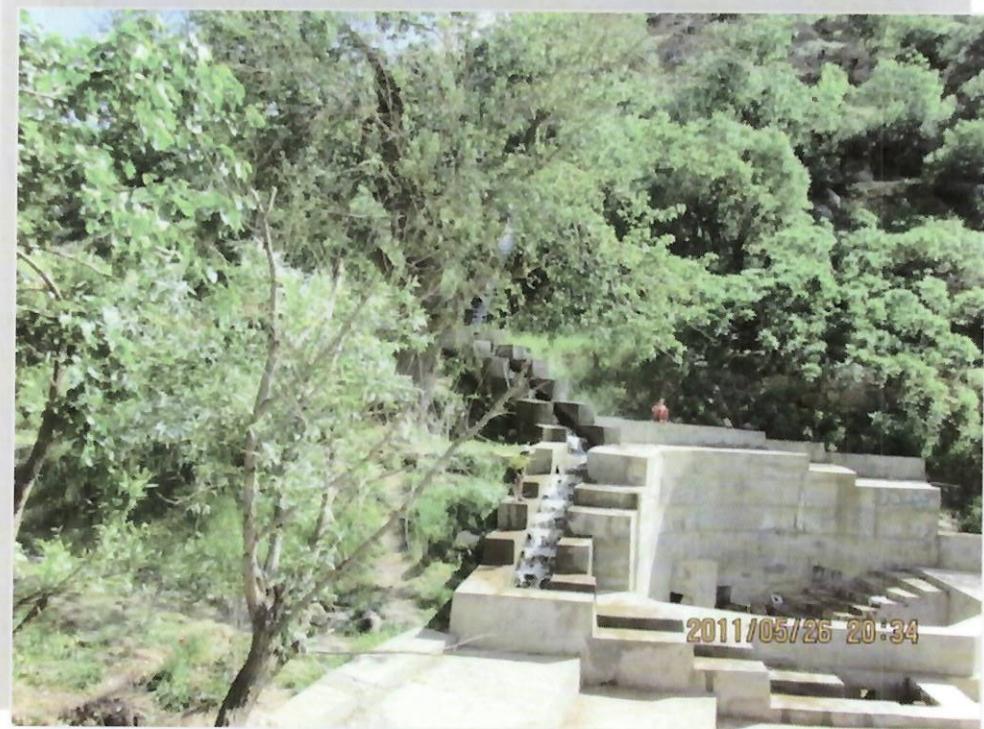
گوندی پیندرق

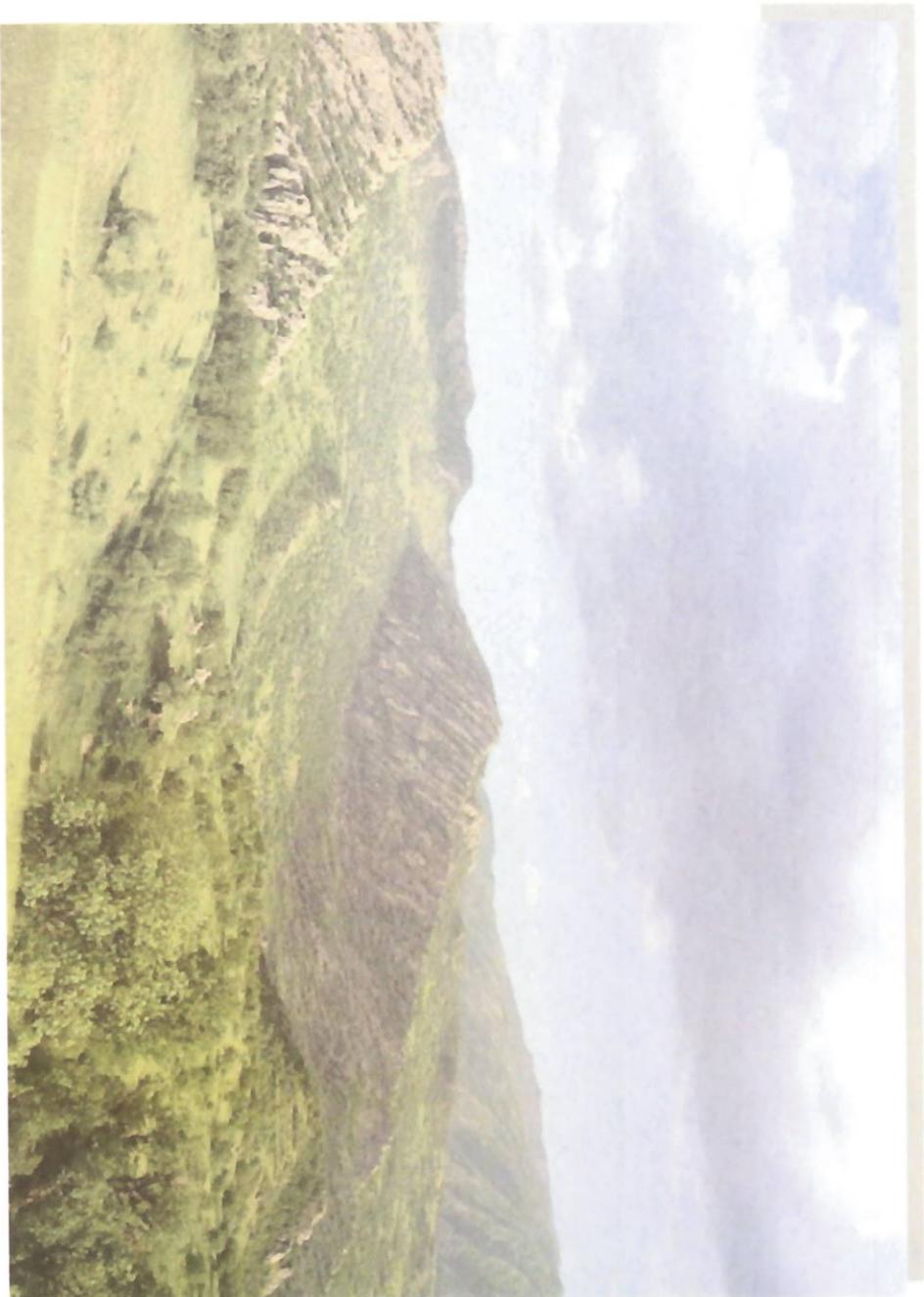

دۇلۇ ئەلىتى

سویلەن کانیا گوندی پېئندىرەق (تازە)

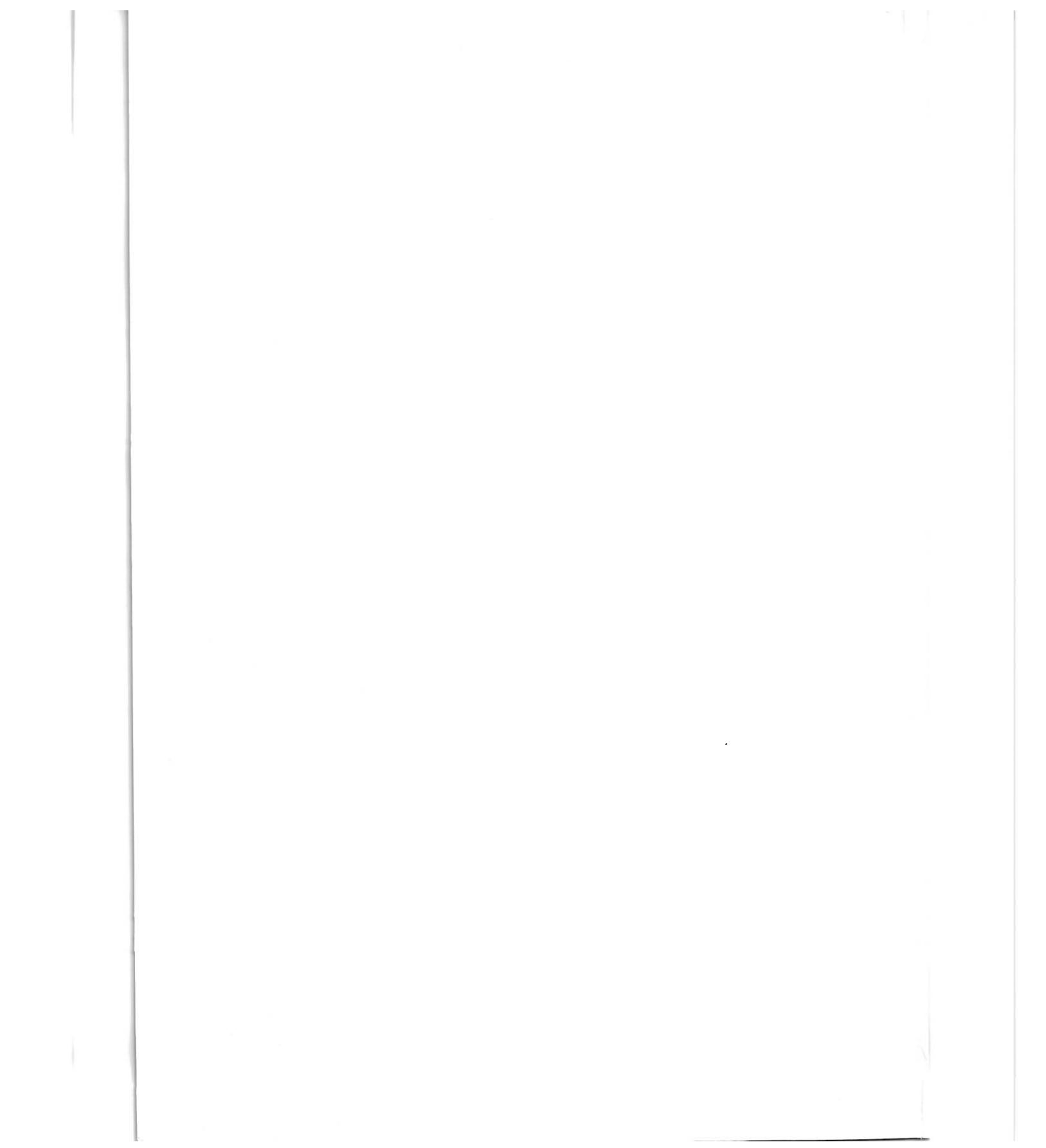
پەيشا دىماھىكى

ل دىماھىكى، ھىقىدارين ئەف پەرتۇوکە بىيىتە ھىقىنى تەبايى و برايەتى و ۋىيانى و خەلگىن ھەردوو گۈندىت (پىندرۇ - ئىدلې) زىدەتر لىك نىزىك بىكەتەقە، داكو ھەتا مابن بۇ ئىك ھارىكار و پىشته ئان و برا بن.

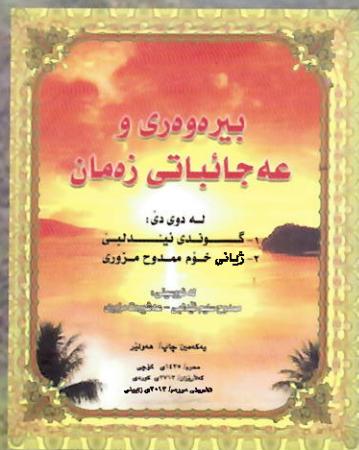
ھەروەتۇق ھىقىدارين ئەف پەرتۇوکە بىيىتە سەبەبى ھندى (مەلا مەمدۇح) ژى ب خۆدا بچىتەقە و ژلايى خۇقە ئەقى كىشى چارەسەر بىكەت و ئەقى ئاگرى ۋە مەرىنەت، چونكى ھەر ئەقە ژ وى دەيتە چاقەرپىكىن.

ژیده‌ر

- ۱- بارزانی و بزووتنه‌وهی ئازادیخوازی کورد، يەکەم راپه‌پینى بارزان (۱۹۳۱-۱۹۳۲)، مەسعود بارزانی، چاپخانەی خەبات، چاپى يەکەم، كانونى دووهم، سالى ۱۹۸۶.
- ۲- مىژووی راپه‌پینى کورد، عەلائەدین سەجادى، چاپخانەی ئىران، شهر كرد، چاپى دووهم، سالى چاپ ۱۹۹۶ از، ئىنتشارتى مەممەدى (سەقز).
- ۳- بىرەوەرى و عەجائباتى زەمان، لە نۇوسىنى مەمدوح سليم ئىدلېبى، عەشىرەت مزورى ، چاپخانەي رۆژھەلات، چاپى يەکەم، سالى ۲۰۱۳.

خوينهرين هيزا، ئەف پەرتۇوکا
نۆكە لېر دەستى ھنگۇ، جابەكە
بۇ پەرتۇوکا رېزدار (مەلا مەدۇح
ئىدىلىبى) ئەوال سەر گوندى پىندىرۇ
ھاتىپىيە نېمىسىن

چاپخانه‌ی روزه‌ه‌لات / هه‌ولیر

Redarj